ATILGAN

BİLİMKURGU DERGİSİ

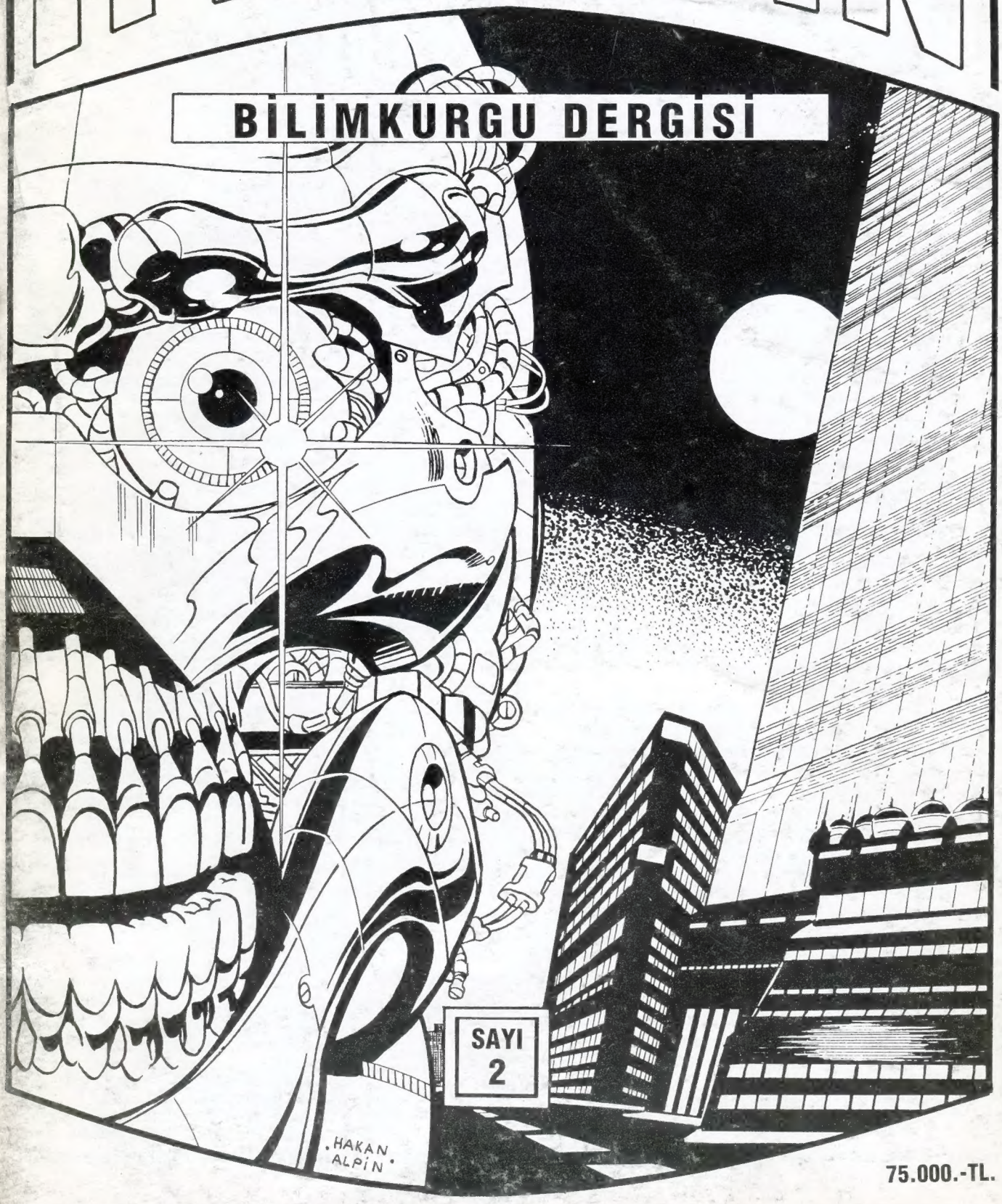

75.000.-TL.

ATILGAN Bilimkurgu Dergisi Sayı: 2 Mart-Nisan 96

SUNUŞ

Sabırsızlıkla geçen iki aydan sonra yine karşınızdayız sevgili bilimkurguseverler.

Geçtiğimiz iki ay boyunca elimizden geldiğince basında tanıtım yapmaya çaba gösterdik. Bu çabalarımızın sonucu Cumhuriyet, Sabah, Milliyet, Demokrasi, Hürriyet gazeteleri; Cumhuriyet Bilim ve Teknik Dergisi, Bilim ve Ütopya, Kitap Gazetesi, Matbuat dergilerinde ATILGAN'dan söz eden yazılar yayınlandı. Kitle iletişim araçlarının gücü Türkiye'nin çeşitli yerlerinden mektupların gelmesiyle iyice belli oldu. Okurlarımızdan bize ulaşan bu mektuplardan bazılarını "Okurlarla Başbaşa" köşesinde bulacaksınız.

Ayrıca Ankara, Bodrum ve İzmir'de satılabilmesi amacıyla bir miktar dergi de İletişim yayınlarına verilmiştir. Adı geçen illerde açmış bulundukları kitabevlerinde ATILGAN okurlarını beklemektedir.

Basın camiasından bize yardımcı olan tüm arkadaşlara yayın yaşamımız için bulundukları katkıdan dolayı teşekkür eder, kendilerine çalışmalarında başarılar dileriz.

Tüm çabalarımızın sonucunda derginin satış noktalarına ulaştırılabilmesi ve elden satış gibi konularda da yardımcı olan bilimkurgusever arkadaşlara teşekkür eder, değerli desteklerini beklediğimizi belirtiriz.

İlk sayının satış rakamları bu elinizde tuttuğunuz dergi dağıtıldıktan sonra elimize geçeceği için sizlere o konuda bir bilgi veremiyoruz. Ama önümüzdeki sayılarda günümüz Türkiye'sinde bilimkurguya olan talep ile ilgili kesin rakamları ulaşabileceğimizi şimdiden belirtelim. Satış rakamları belli olmadığı için dergimizin yaşam süresini kestirebilmek oldukça güç. Bu nedenle biz abonelik arzu eden okurlarımızdan yalnızca ikişer sayılık abone olmalarını rica ediyoruz.

ATILGAN'ın içeriği konusunda gelen eleştiriler bizleri olumlu etkileyecek ve sizlere daha iyisini verebilmek için çaba harcamamıza sebep olacaktır. Bu nedenle yapıcı eleştirilerinizi her zaman bekliyoruz. Sadece çok iyi bir bilimkurgu dergisine yazı yazabilirim diye düşünen ve bekleyen arkadaşlara da düşten sıyrılıp gerçeklere, yani aramıza gelmelerini rica ediyoruz. Düş kurmakla bir yere varılamayacağının en büyük kanıtı ATILGAN bilimkurgu dergisi ellerinde durmaktadır.

Bu sayımızda dört sayfa daha fazla olduğumuzu sanırız farketmişsinizdir. Gönül aslında renkli bir kapak istiyor ama onu da ilerki sayılara bırakalım. Çünkü şu anda yapabilecek mali gücümüz yok.

Geçtiğimiz ay "Kemerlerinizi bağlayın, Warp hızına geçiyoruz!" demiştik. Çok beklememize gerek kalmadan tüm bilimsel dergilerde bu konu ile ilgili bir yazı çıktı. Bilimadamları çok kısa bir süre için antimaddeyi oluşturabilmişlerdi. Bu konuya halkın ilgisini çekebilmek için de ATILGAN'ın Warp hız sistemi bulundu gibisinden bir yazı yayınlandı. Gerçek tam olarak böyle olmamakla birlikte insanların bilime yaklaşabilmelerini sağlaması açısından güzel bir makaleydi.

Ayrıca geçen ay yayınlanan Focus bilim dergisinin kapağında ve içinde Uzay Yolu dizisiyle ilgili resimler ve haberler vardı. İlgilenen arkadaşlara duyurulur.

Sizin ve çevrenizdeki bilimkurguseverlerin dergiye katkılarınızı beklerken, gelecek sayıda buluşmak üzere diyoruz.

ATILGAN

İÇİNDEKİLER

HAYVANAT BAHÇESİ
E. D. Hoch 1
SOLARİS
Mustafa Yelkenli 2
ŞİİR
Eren Sezen 3
TÜRKİYE'DE B.K. DERGİLERİ
Bülent Akkoç 4
UZAY GEMİLERİNDE ÇALIŞMAK
B. Aldiss 6
MAAŞ NEREYE GİTTİ ?
H. Alpin-K. Kulaoğlu 10
UÇUŞTA ZAMAN
R. Bradbury 12
ÇİZGİROMANDA BİLİMKURGU
Hüsnü Çoruk 16
ALIEN FİLİMLERİ
Kerem Sanatel 19
CEHENNEM
Recai Dinçer 26
FRANKENSTEİN TANRIYA KARŞI
Nazım G. Forta 28
TEST
Sezen Kaymak 32

Dergiyi Çıkaranlar: Bülent AKKOÇ, Hakan ALPİN, Hüsnü ÇORUK, Sezen KAYMAK, Faysal KEMERİZLİOĞLU, Cem KILIÇ, Ant ÖZOK, Seyfi ŞİRİN.
5680 sayılı basın kanununa göre;

Sahibi: Hakan ALPİN
Yayın Yönetmeni: Bülent AKKOÇ

Atılgan bilimkurgu dergisi iki ayda bir yayınlanır.

Bu sayıya katkıda bulunanlar:
R. DİNÇER, Ali DÜZGÜN, Nazım G. FORTA. Aşkın GÜNGÖR, K. Mehmet İSBİLİR, Sadi KONURALP
Kemal KULAOĞLU,
Kerem SANATEL, Eren SEZEN,
T. TUNÇER, M. YELKENLİ.

Dizgi: RİND AJANS
Montaj: Aşkın GÜNGÖR
Baskı: YAYLACIK MATBAASI

Yazışma Adresi: Bülent AKKOÇ, P.K. 1345 80008 Karaköy / İSTANBUL
Tüm ödemeler için (Bülent Akkoç - 114928) posta çekini kullanabilirsiniz.

Hayvanat Bahçesi

Edward D. Hoch

Çeviren: Sadi Konuralp

Ağustos ayı süresince çocuklar hep mutlu olurlardı. Özellikle de yirmiüçüne gelmiş olanlar. Chicago bölgesine her seneki gibi, altı saatlik ziyaret amacıyla Profesör Hugo'nun Gezegenler Arası Hayvanat Bahçesi'ni taşıyan büyük, gümüşümsü uzay gemisi de işte bu gün inmişti.

Böyle zamanlarda, gün batımından önce hem çocuklardan hem de yetişkinlerden meydana gelen uzun kuyruklar oluşurdu. Her biri elindeki dolarlarını sıkıca kavramış durumda, Profesör'ün bu sene hangi ırktan garip yaratıklar göstereceğini merakla beklerlerdi.

Daha öncekilerinde Venüs'ten gelen üç-bacaklı yaratıklarla, Mars'tan gelen uzun ince adamlarla ya da daha uzak yerlerden gelme yılana benzer ucubikler sergilenmişti. Bu yıl ise, Chicago'nun tam dışındaki üç şehirlik koca park alanındaki toprak üzerine büyük, yuvarlak uzay gemisi yavaşça yerleşirken, geminin kenarları kalabalığın aşina olduğu parmaklıklı kafesleri göstermek için yanlara açılmaya başlamışlardı. Bu kafeslerin içinde hızlı hareket eden ve yüksek perdeli sesler çıkartarak sürekli konuşurmuş gibi yapan, küçük, karabasan ile at arası hayvanlar bulunmakta idi. Profesör Hugo'nun ekibi, Dünya vatandaşlarının paralarını çabucak topladılar. Hemen sonra, çok renkli, gökkuşağımsı pelerini ve silindir şapkasını giymiş olan sevgili Profesörün kendileri geldiler. Mikrofona "Dünya Halkı" diye seslendi.

Kalabalığın gürültüsü kesilince konuşmasına devam etti.

"Dünya halkı, bu yıl sizin bir dolarınıza karşılık görüyorsunuz ki, sizlere büyük masraflarla uzayın bir milyon mil uzaklığından, az bilinen Kaan gezegeninin at-örümcek halkını getirdim. Gelin toplanın ve onlara bakın. Onları inceleyin, dinleyin. Arkadaşlarınıza bunlardan bahsedin. Ama acele edin! Gemim burada sadece altı saat kalacak!"

Atları andıran ama kafeslerinin duvarlarında örümcekler gibi dolaşıveren bu garip yaratıklardan ürkmüş ve büyülenmiş halde kalabalık yavaşça gezmeye başladı.

"Bu gerçekten de bir dolara değer" diye adamın biri bağırdı. "Hemen eve gidip karımı da getireceğim."

Bütün gün bu şekilde sürdü. Uzay gemisinin kenarlarındaki parmaklıklı kafesleri 10.000 kişi gezdi. Altı saatlik süre bittiğinde, Profesör Hugo hemen eline mikrofonu aldı.

"Artık gitmeliyiz ama gelecek sene bu zamanda geri geleceğiz. Eğer Hayvanat Bahçemizden memnun kaldıysanız, diğer şehirlerdeki arkadaşlarınıza telefon ediniz. Yarın New York'a, gelecek haftalarda da Londra'ya, Paris'e, Roma'ya, Hong Kong'a ve Tokyo'ya ineceğiz. Sonra diğer dünyalara!"

Onlara el salladı. Gemi yerden yükselirken, Dünya halkı bu seferki Hayvanat Bahçesinin en iyisi olduğu konusunda aynı fikirdeydi.

***

Yaklaşık iki ay ve üç gezegen sonra, Profesör Hugo'nun gümüşümsü gemisi en sonunda Kaan'ın meşhur sivri tepeleri üzerine indi. Garip at-örümcekler kafeslerinden hemen dışarı çıktılar. Profesör Hugo onlara bir kaç şey söyledikten sonra, yaratıklar, kayalar arasındaki evlerine dönmek üzere çeşitli yönlere dağıldılar.

Bu evlerden bir tanesinde dişi-yaratık, erkeklerinin geri dönmüş olduğunu görerek sevindi ve havalara sıçradı. Garip bir dille hoşgeldin diyerek, onlara sarıldı.

"Gitmenizden beri epey uzun süre geçmişti. Nasıl iyi miydi?

Erkek - yaratık başını salladı.

"Özellikle küçük çok hoşlandı. Sekiz gezegen ziyaret ettik ve birçok şey gördük."

Küçük olanı, mağaranın duvarında koşuştu.

"Dünya denen gezegen en iyisiydi. Yaratıklar derileri üzerine giysi giyiyor ve iki ayak üstünde yürüyorlardı."

"Ama tehlikeli değil miydi?" diye dişi-yaratık sordu.

"Hayır" diye eşi cevapladı. "Onlardan bizi korumak için parmaklıklar vardı. Biz gemide kaldık. Gelecek sefer sen de bizimle gelmelisin. Ondokuz komaka gerçekten değer."

Küçük olanı, doğruladı: "Şimdiye kadarki en iyi Hayvanat Bahçesiydi."

Solaris

Mustafa Yelkenli

1969'da Arthur C. Clarke'ın bir öyküsünden 2001 Uzay Yolu Macerası'nı (2001 A Space Odyssey) sinemaya kazandıran Stanley Kubrick makinaların insana olan üstünlüğünü karamsar bir açıdan işlerken, öte yandan görsel yanı ağır basan sinemayla bilim kurgunun yaygınlık kazanacağından bahsediliyordu. Ama tartışmanın önemli noktası, filimde işlenen, insanın makinalar karşısında güçsüz ve çaresiz kalmasıydı. İşte tam bu tartışmaların bittiği sanılan bir zamanda bu kez bir başka önemli yönetmen Andrei Tarkowski 1972 yılında Polonyalı yazar Stanislaw Lem'in Solaris adlı romanını beyaz perdeye aktarıyordu. Ancak bu kez teknolojinin başdöndürücü gelişiminin yarattığı gücü ve yetkinliği değil, anlatının özünü insan oluşturmuştu.

Solaris dünyadan çok uzakta, iki güneşi olan, suyla kaplı bir gezegen. Araştırma için gönderilen bilim adamlarıyla iletişim sağlanamayınca, Dr. Kris Kelvin gezegene gönderilir. gezegene inen ilk ekipte sonradan intihar eden Gibarian'la birlikte Dr. Snov ve Dr. Sartorius vardır. Ancak diğer iki bilim adamı gezegenin yapısından kaynaklanan bazı gizemli olayların etkisiyle çevrelerine olan güvenlerini yitirmişler ve kendi içlerine kapanarak dışa açılamazlar. Kris bir taraftan gezegenin sırrını çözmekle uğraşırken, diğer taraftan da arkadaşlarının kuşkularını gidermeye çalışır.

Mavi ve kırmızı renkte iki güneşin etrafında dönen Solaris'in çekim nedeniyle yörüngesi sürekli değişime uğrar; bu değişimlerde gerçekleşen ısıdaki yükselişler ve ani düşüşler yaşam olanağını yok eder. Her ne kadar değişimler milyonlarca yıllık aralıklarla gerçekleşse de, yüzmilyonlarca yıllık süre içeren evrimleşmede etkin olan biyolojik yasalara göre çok kısa aralardır bunlar.

İlk ölçümlerde Solaris her 500 bin yılda Kızıl Güneş'e yaklaşıyor, ertesi bir milyon yıl sonunda da kızgın güneş ışınlarıyla kavruluyordu. Ancak nedense gözlem ve ölçümler yenilendikçe Solaris'in yörüngesindeki öngörülen değişimlerin gerçekleşmeyeceği görülmüştü. Bu çelişkili bilgiler bilim adamlarının ilgisini çekmeye yetmişti ve bütün gözlem evleri uzayın bu bölgesini incelemeye almışlardı.

Solaris'e inen ilk araştırma gemisi önemli bulgular elde ederek Solaris'in okyanusunun organik bir oluşum olduğunu saptamıştı. Jelatimsi bir maddeyle kaplı, akışkan, son derece büyük, dev gibi bölünmez bir hücre olduğu anlaşılmasına karşın kimse bu okyanusun canlı bir varlık olduğunu itiraf edemez. Fizikçiler ve astronomlar bunun evrimleşmiş organik bir yapı olduğunu öne sürerler. Ancak okyanustaki bu değişimleri diyalektik açıdan açıklayanlar da yok değildi. Gezegenin yörüngesindeki yapısal değişiklikler, gezegendeki olağan evrimleşmeyi, tek hücreden çok hücreli aşamalar bitkisel ve hayvansal evreleri, beyin ve sinir sisteminin gelişmesi sürecini atlayarak bir sıçrayışta "iç dengeli okyanus" aşamasına ulaştırmıştı. Bu diyalektik gelişim, olağan evrimleşmede görülen zeka sahibi varlıklar gibi çevreye uyum sağlayacak yerde doğrudan çevreye egemen olmuştu.

Gezegen böylesi, diyalektik gelişime uygun bir sıçrama ile zeka sahibi bir varlık haline gelince, kendine yaklaşanları, anlamaya çalışanların niyetlerini düşmanca öngördüğünden olacak, bir takım önlemler alır. Gezegende bilim adamlarını ziyaret eden gizemli adamlar gibi... Ama en önemlisi, Dr. Kelvin'i görmeye gelen eski sevgilisi Rheya'dır. Rheya yirmi yaşlarında oldukça güzel bir kız. Ancak çok önceleri dünyada intihar etmiş olan bu genç ve güzel kızla karşılaşan Dr. Kelvin, Rheya'nın varlığı karşısında kendi geçmişini sorgulamaktan kaçınamaz. Rheya'nın ölümünden kendini sorumlu tutmakta ve şimdi belki de yaşamının en önemli hatasını giderebileceğini düşünmektedir. Solaris ise canlı ve düşünen bir varlık olarak, kendini incelemeye alan bu yabancıların kendisine bir kötülük yapmalarını engellemek için bu insanların en insani yönlerine yönelerek, onların geçmişlerini ve belleklerinde yer eden olumsuz öğeleri karşılarına dikerek bir mesaj vermeye çalışmaktadır. Dr. Kelvin unutamadığı ve vicdani rahatsızlık duyduğu Rheya olayını yeniden yaşar ve geçmişte yapmış olduğu hatayı giderebileceğini düşünür, ancak kendisine iletilmeye çalışılan mesajı da anlamıştır ve sahile giderek elini okyanusa uzatır. Mesaj yerine ulaşmıştır.

Yazar Stanislaw Lem sosyalist kültür altında yetişen ve bilimkurguda teknolojinin insanı ürküten

gelişiminden öte, insan faktörüne göndermeler yapan bir yazar. Teknolojik ilerlemelerin ve bilimsel gelişimlerin doğal sonucu olan aşırı makinalaşmanın bilimkurguda ön planda görülmesi, edebiyatta insan öğesini gölgelediğini öne sürenleri kuşkusuz haklı kılmakta. İşte bu noktada Stanislaw Lem bu yapıtıyla, eleştirmenler kuşkusunu haklı görürcesine Stanley Kubrick ve Arthur C. Clarke'ın ortak yapıtları 2001 Uzay Yolu Macerasında ön planda aşırı bir şekilde işlenen makina ve yapay zeka yerine, uzayın bir köşesinde insani kaygılar taşıyan ve yaşamını doğal akışında sürdürmek isteyen canlı bir gezegen ile yine aşkları, tutkuları, özlemleri ve korkuları olan bir insanla çekişmesini birbirlerini anlamaya çalışmalarını işler. Bu yönüyle, bilim kurgunun basit bir uzay serüveni olmasının ötesinde toplumsal eleştiriler geliştirerek ve bunu yansıtmaya çalışmakta. Bu bağlamda Stanislaw Lem, diğer yazarların tersine, uzay ve gezegenlerde hep daha üstü bir uygarlık bulma arayışına karşın öngörülen uygarlığın, yeryüzündeki uygarlığın prototipi olmasını da ret etmekte ve diğer uygarlıkların bizim sosyo-politik ve ahlak anlayışımızın dışında, kendi dünyasal koşullarına uygun bir gelişim süreciyle, diyalektik gelişimi geleceğe taşıyor olmasını önemsemesiyle tartışılması gerektiğine vurguluyor.

Solaris insani kaygıları öne çıkartan, bilimkurgunun hep eksik görülen yönünü giderici bir başyapıt olmasıyla da önemli.

SOLARIS- Stanislaw Lem
Kavra Yayın 1995 Çeviren: Mehmet AKÖZER

BİLİMKURGU DÜNYASI BİL VE KUR

İnsanlar robotlarla savaşıyor,
Atların yerini uçan daireler almış,
En büyük hayal ise,
Uzaya açılmak, uzayın derinliklerine,
Televizyonda seyrettiğimiz gibi,
"Uzay Yolu" Galiba en büyük düş,
Onun içinde olmak, Ve ışınlanmak,
Keşfedilmemiş gezegenlere,
Belki yanıma
Süperman'ın pelerinini, Batman'ın arabasını,
Terminatörün o güçlü silahını alabilirim,
Oyuncak diye.
Çünkü; kaçıncı yüzyıldayız diye soramıyorum,
Korkumdan,
O eski hayaller nerede?
Şimdiki hayaller canavar gibi,
Üstelik gerçekleşmiş,
Hani bir zamanlar televizyonda, Seyre dalmıştık,
Haberlerde bazen gündemdi,
Evet Adıyla, sanıyla,
"Van Gölü Canavarı" gibi,
Araştırılmıştı,
Ve gerçek olduğu anlaşılmıştı,
İşte o ne kadar gerçekse
İnsanların hayalleri de o kadar gerçek oldu,
Bir zamanlar "Mars'ta hayat var mı?"
Diye soruluyordu,
Şimdi çok komik geliyor,
Mars'ta da aynı dünyadaki gibi
Gökdelenler boy gösterdi.
Yolda yürürken, Her an kafamın üstünden,
Dev, metalik canavarı bekliyorum geçsin diye,
Bir de şunu düşünüyorum,
İnsanlar galiba hayallerine yenik düştü,
Geçmişte korkulan şeyler, Şimdi aynen,
Bir annenin bebeğine söylediği ninni kadar yumuşak
Ve doğal,
Yeni çağın buluşları, İnsanların umutları, Hayalleri
Hepsi, hepsi yaşamın bir parçası,
Artık insanlar ay'dan dünyaya bakıyor,
O eski çizgi filmlerdeki,
Arabadan robota dönüşen,
Ve çocukların hayallerini süsleyen,
Keşke benim de olsa, Diye iç çektiği,
Hayaller gerçek oldu
Sevinmek tuhaf gelebilir
Makinalar insanlara hükmediyor,
Bu güzel mi? çirkin mi?, Bilemiyorum,
Kesin birşey var ki o da,
İnsanlar teknolojiyi mahvetti,
Korkular gerçeklerle karıştı,
İnsanlar pişman değil,
Ama insanlar dünyayı mahvetti,
Kendileri gibi olmayı unuttular,
Korkunç olsa da gerçek,
Gerçekler insanları hayal yaptı,
İnsanlar şimdi rüyaya daldıkları zaman,
Kendilerini bir cennette buluyorlar,
Ama sahte, Uzun lafın kısası,
Robotlar, İnsanların dünyası,
Dünya da koskoca bir Bilimkurgu kahramanı
"Evolver'e" karşı.

EREN SEZEN

Türkiye'de Bilimkurgu Dergileri

Bülent Akkoç

Bu yazının bir benzerini bazı bilimkurguseverler 1989 yılında yayınlanan ÖNCÜ bilimkurgu dergisinde okumuş olabilirler, ama aradan geçen zaman içerisinde bu yazıya katılan yeni bir dergi ile konuya bir kez daha eğilerek, o zamanlar yayınlanan ÖNCÜ'yü temin edemeyen ve bu konuda bilgi edinmek isteyenleri düşünerek bir kez daha yayınlayalım.

Antares BK dergisi, Sayı 5, 1975

Bilimkurgu sözcüğünün Türkçeye kazandırılması 1 Ocak 1973 yılında yayınlanan Türk Dili Özel sayısında Gazeteci - Yazar Orhan Duru'nun "Science-fiction sözcüğüne Türkçe bir karşılık arama denemesi" adlı yazısı ile olmuştur.

Türkiye'de yayınlanan bilimkurgu dergileri konusundaki ilk atak Sezar Erkin Ergin'den gelmiştir. 1971 yılı Ekim ayında 9 sayfalık bir teksir hazırlanmış ve bilimkurguseverlere gönderilmiştir. Daha sonra 2,3 ve 4. sayıların yarısı İngilizce, yarısı Türkçe olarak hazırlanmış ve yurt dışına da gönderilmiştir. O zamanlar adı 'An Monthly Newsine of SFFC" olan bu çalışmanın 2., 3., 4. sayıları Mayıs, Haziran, Temmuz 1972 yi gösteriyordu.

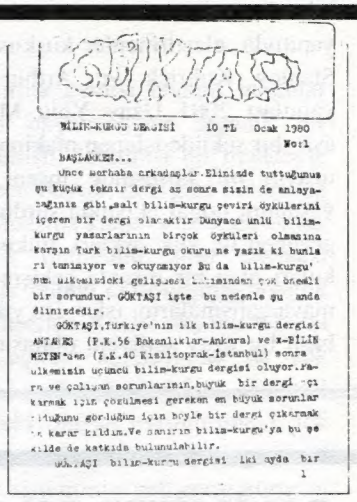

Göktaşı BK Dergisi Sayı 1 Ocak 1980

Devam eden bu çalışmalar sonucu Sezar Erkin Ergin 1972 yılında Avrupa Bilimkurgu özel ödülünü almıştır. Mart 1974 yılında Okurların karşısına ANTARES adıyla 24x17 cm. olarak 32 sayfa olarak hazırlanmıştır. Altı sayı sonra ebatları kısalarak 12x17 cm. olmuş ve 13. sayıya dek gelmiştir. Sezar Erkin Ergin dergi çalışmasından sonra da "ANTARES Haber Bülteni adını verdiği ve hafta düzenli olarak gönderilen tek sayfalık teksir yayını ile bilimkurguya hizmet etmiştir. 10 Temmuz 1978 ile Nisan 1980 arasında 78 sayı yayınlanmıştır. "ANTARES Haber Bültenleri".

Türkiye'de ikinci kez "X-Bilinmeyen" adını taşıyan bilimkurgu dergisini görüyoruz. Sahibi Selma Mine olan bu dergi ilk kez Nisan 1976 tarihinde 26 sayfalık bir teksir çalışması olarak çıkıyor. 33x23 cm. olan bu dergi 9 sayı yayınlandıktan sonra matbaada basılarak ve renkli kuşe kapak ile okurların karşısına Mart 1977 yılında 10. sayısı ile çıkıyordu. Bu sayı piyasaya veriliyor ve 27x20 cm ebadında, 32 sayfa oluyordu. X-Bilinmeyen Dergisi Aralık 1979'a kadar (42. sayı) bir bilimkurgu dergisi olarak devam ediyor daha sonra X-Bilinmeyen Evren adını alıyor ve sayfaları arasında magazin ve bilimsel ağırlıklı haberlere de yer veriyordu. X-Bilinmeyen Evren

Türkdili Dergisi BK Özel Sayısı 1 Ocak 1973.

dergisinin yayını 64. sayıya yani Aralık 1981'e dek sürüyordu.

X-BİLİNMEYEN EVREN dergisi bilimkurguya az yer vermesine rağmen Selma Mine'nin bilimkurgu romanı "OBİ"yi tefrika halinde verdi her ay okurlarına.

İstanbul'un bir kültür kenti olmasının yanısıra bilimkurgu'ya gönül vermiş kişilerin çokluğu X-BİLİNMEYEN dergisinin uzun ömürlü olmasını sağlamıştır. X-BİLİNMEYEN dergisi bir fan klüp oluşturarak her ay bilimkurgu toplantıları yapılmasını sağlamış, birçok bilimkurguseverin yayın hayatını tanımasını sağlamıştır. X-BİLİNMEYEN dergisinin yayın hayatına Selma Mine, Gürses Öner ve benimle beraber çizgileriyle Tarık Erguvan, Dimitri Lalusi, yazılarıyla da Giovanni Scognamillo, Cem Kılıç, Erol Tulay, Gökçen Taşkıran, Günay Taylan yardımcı olmuşlardır.

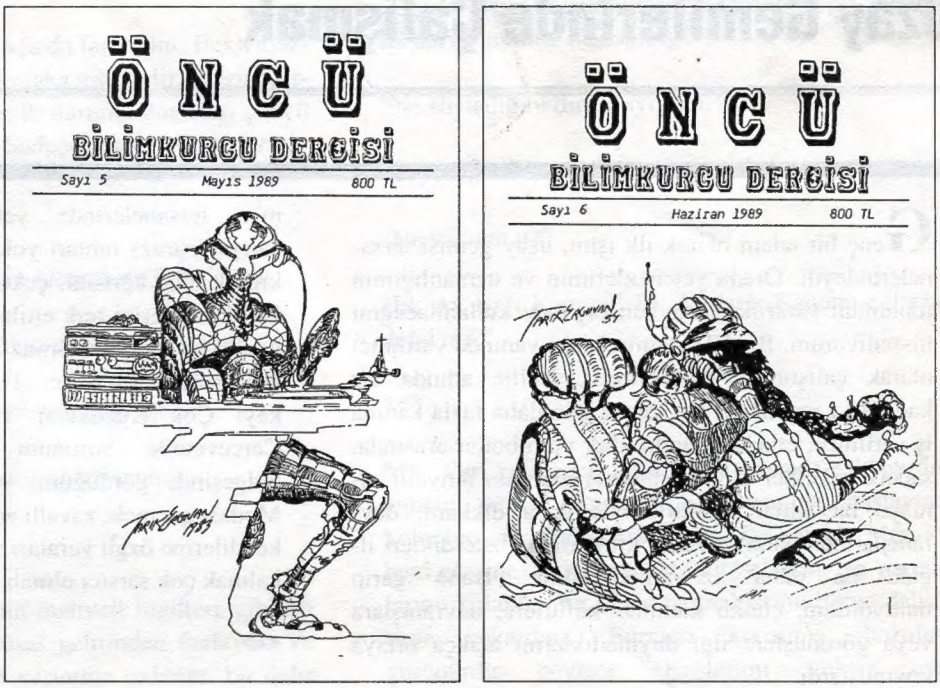

Öncü BK Dergisi, 5. ve 6. Sayılar, Mayıs-Haziran 1989

Mayıs 1978 yılında Ankara'dan Tuncay Başaran'ın Orion adını verdiği 8 sayılık bir teksir çalışması olmuştur. Bu derginin içinde uzayla ilgili yazıların yanısıra bilimkurgu filmlerine yer verilmiştir.

Ocak 1980 yılında benim GÖKTAŞI adını verdiğim bir teksir çalışması yer alır. 22x14 cm. ebadlı 16 sayfalık bu teksir çalışmasında yabancı yazarların öykülerine, kitap ve film özetlerine yer verilmiştir. Bu çalışma yalnızca üç sayı sürer.
Gazeteci - yazar Zühtü BAYAR'ın GALAKSİ adını verdiği çalışması ise yalnızca bir sayı sürer. Fotokopi ile çoğaltılan bu dergi yalnızca arkadaş çevrelerine tanıtılır. 1983 yılının Ocak ayı da basılan bu dergi 22x15 cm. ebadında idi.

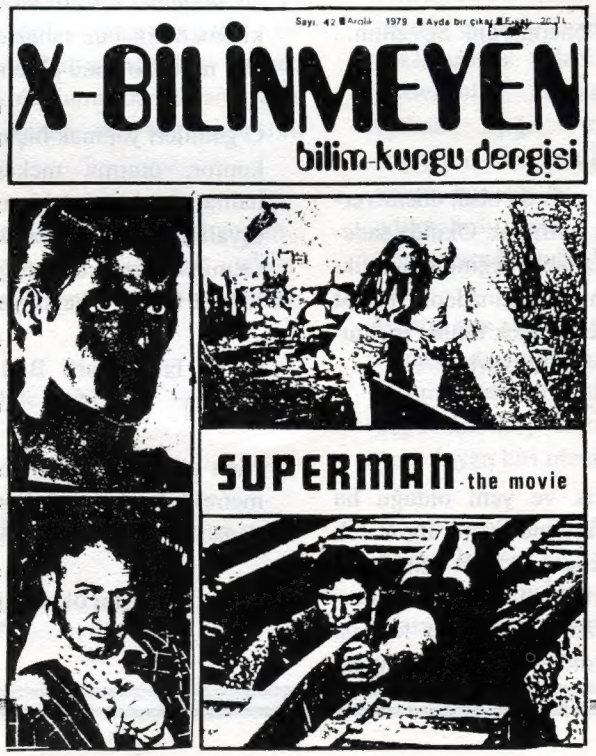

Uzunca bir süre sessizlik döneminden sonra sahibi Ekrem Kasım olan bir başka bilimkurgu dergisi atılır yayın hayatına. "Çağdaş Sanat Bilimkurgu Dergisi" adını taşıyan bu dergi üç sayı yayınlanır. Ocak 1988 yılında yayın yaşamına atılan bu dergi 32 sayfa olup ebatları da 24x16,5 cm. idi. Birinci hamur kağıda ve renkli kuşekağıda kapağı vardı.

Ocak 1989 yılından itibaren benim ÖNCÜ adını verdiğim bir çalışmam girer devreye. Yine posta yoluyla okurlara ulaştırılan aylık bir dergi çalışması. 12 sayı sürer. İlk iki sayı matbaada sonrakiler ise fotokopi yoluyla çoğaltılarak ulaştırılmıştır okurlara. 15x21 cm. olan bu çalışma 16 sayfalık olup içinde yabancı yazarların Türkiye'de yayınlanmayan bir çeviri öyküsüne yabancı yazarların yaşam öykülerine, film, sinema, kitap haberlerine yer vermekteydi.

1996 Ocak ayından itibaren yayın yaşamına atılan derginiz ATILGAN ise şu anda elinizde.

Uzay Gemilerinde Çalışmak

Brian Aldiss

Çeviren: Tayfun Tunçer

Genç bir adam olarak ilk işim, uzay gemisi tersanelerindeydi. Orada yeteneklerimin ve uzmanlığımın toplumun yararına en uygun biçimde kullanılacağını hissediyorum. Bir FTL-tamircisinin yanında yardımcı olarak çalıştım. FTL-tamircisi, Nellie adında bir kadındı. Limanlarda her geçen gün daha fazla kadına iş verilince; erkekler, androidler ve robotlar arasında, sadece erkekler davranışlarında git gide ihtiyatlı olmaya başladılar. Küfürlerinde daha dikkatli, davranışlarında daha az kaba, kılıklarına gösterdikleri ilgide de daha az ihmalkardılar. Bunu garip buluyordum, çünkü kadınlar küfürlere, davranışlara veya görünüşlere ilgi duymadıklarını açıkça ortaya koymuşlardı.

Çevredeki çöp kutularından birçok intihar mektupları topluyordum. Çoğu hiçbir zaman alıcısına ulaşamamış ve çoğunlukla da taslak halindelerdi:

Sevgilim!.. Bu eline geçtiğinde sana tekrar sorun çıkaracak bir durumda olmayacağım!..

Bu mektubu aldığında artık var olmayacağım!..

Sevgilim!.. -Artık hiç bir zaman birbirimizin kalbini kıramayacağız.!..

Sen benim için hayattan daha önemliydin. Sevgilim... O kadar hatalıydım ki...

***

İnsanların kompozisyonlarına aşırı da olsa, önem vermeleri çok güzel. Eğitimin de tesiri var. Okulda sadece iş mektuplarının nasıl yazılabileceğini öğrendik: Son yüklenen Mars pik demirine istinaden... Hayat böylesine trajik bir işken, neden gerçek intihar mektubunun nasıl yazılacağını bize öğretmiyorlar?

***

Herşeyin ilerlediği, teknolojik ve yeni olduğu bu gelişme çağında, bize kalan kendimizle ilgili tek kırıntı, kendi 'İnsani Halimizdir' - ve hala -günde üç öğün, protein dolu yemeğe rağmen feci bir durumdadır. Protcinin Ruhun Karanlık Gecesine faydası yok. Bize çok benzeyen Androidlerin (şimdi uzay gemisi tersanelerinde yeni zenci androidleri de çalıştırıyoruz) ruhları yoktu ve çoğu, 'İnsani Halinin' kronik diş ağrısını çekememekten ötürü dertliydi. Bazıları işlerini terk ettiler ve sokak köşelerinde kara gözlükler giyerek, omuzlarına astıkları acıklı mesajlarla sadaka dilendiler. Teknolojinin öksüzleri: Fabrikayı Çok Küçükken Terk Ettim. Zavallı Metal Çerçevemde Sorunum Var. Özellikle Queens bölgesinde gördüğüm, yürekleri sızlatan cinstendi. Modası geçmek, zavallı adamın ölümüdür. Onların da kendilerine özgü yaraları var; 'İnsanı Halden' mahrum kalmak çok sarsıcı olmalı.

***

Çoğu androidler, android dilencilerden nefret ederdi. İş çıkışı sokakları tutarlar, bulabildikleri dilencileri döver, onların teneke suratlarını kanalizasyona fırlatırlardı. Yüzü olmayan androidler, korkutucu olurdu. Demir maskeli insanlara benzerlerdi. Rol oynamaktan hiç kaçamazsınız.

Tersanede, Q serisi gemileri inşa ediyorduk. Bunlar deneysel tiplerdi. Q1, Q2 ve Q3 modellerinin hepsi tamamlanmış olup, Mars'ın ilerisindeki yörüngelerine ve Alfa Centauri'ye doğru fırlatılmışlardı. Onlara ne olduğu bir daha öğrenilemedi. Belki evreni turluyorlar ve güneş sistemimize ancak güneşin etrafında 10 kilometrelik buz tabakası olduğu zaman dönecekler. Her neyse, o günü göremeyeceğim.

O gemileri yapmak hiç eğlenceli değildi. Herhangi bir konfor, oturma mekanları, mobilyaları, mutfağı, halıları ve normal bir uzay gemisinde mevcut diğer eşyaları yoktu. Ek olarak elde ettiğimiz gelir çok azdı. Gemilerin mürettebatlığını yapan bilgisayarlar, konforsuz, basit bir hayat yaşıyordu.

Q3'ün bilgisayarlı BALL'u gemiye monte ederken sordum:

"Sen güneş sistemimize döndüğünde, güneş 10 kilometrelik bir buz tabakası altında olacak. O zaman ne yapacaksın?"

"Buz tabakasını ölçeceğim."

***

Bu olayı 'gerçek' kavramında da farkettim: Beklemezsiniz ve kulağa çoğunlukla şaka gibi gelir. Bilgisayarlar ve robotlar sık sık komik duruma düşerler, çünkü oynayacak rolleri yoktur. Sadece gerçeği söylerler.

Ball'e sordum:

"Bu buz tabakasını kim için ölçeceksin?"

"Onu yaratılmış ilgi için ölçeceğim."

"Etrafta ilgilenecek insan olmasa bile mi?"

"Yaratılmış kavramını yanlış anlıyorsun."

***

O gemilerinden her birinin maliyeti İngiltere gibi bir ülkenin toplam yıllık ulusal gelirinden fazlaydı. Ve Hop! Aniden evrenin bir yerlerine giderler, bir daha da gören olmaz! El emeğim. Tüm o kilometreler boyunca yapılan kusursuz metal kaynakları. Hayatımın emeği.

***

Bilgisayarların gerçeği söylediğini belirtmiştim. Kendilerine göre tek şey, gerçektir. Hiçbirimizin görmediği olaylar süre gelir. Onları da kendi kişisel gerçeğimize dahil edelim mi?

Annem neşeli rahat bir insandı. On yaşıma gelmeden ve henüz ailevi ek bir görev verilmeden önce, o ve ben çok eğlenirdik. Onun altın - hatta uranyum - bir kalbi vardı. Annemin, Mrs. Patt adında, bizi haftada bir ziyaret eden, büyük koltuğumuzda oturan, yaşlı, sağır bir arkadaşı vardı. Annem ona bağırarak soru sorar, cevap verirdi.

Neden Mrs. Patt'e dayanamadığımı şimdi anlıyorum... Çünkü avazım çıktığı kadar bağırarak tekrarladığımda, söylediğim herşey önemsiz ve aptalca gelirdi.

"Ek Ay Işığı Kanunu iyi öyle değil mi?"

"Sen ne dedin?"

"Dedim ki, yeni Ay Işığı kanunundan memnun musunuz?"

"Neden memnun muşum?"

"Ek Ay Işığı Kanunundan memnun değil misiniz? Başka bir ayımız olacakmış."

"Ne söylediğini duyamıyorum."

"Diyorum ki Ek Ay Işığı Kanunu eğlenceli değil mi?"

"Ne kanunu o?"

"Ek Ay Işığı Kanunu! Ek Ay Işığı Kanunu eğlenceli değil mi?"

***

Mrs. Patt gelmeden koltuğun arkasında saklanırdım. annem ve o, karşılıklı bağrışmaya başlayınca, koltuğun arkasından kalkardım. Bu şekilde Mrs. Patt beni göremezdi. Annemi güldürmek için, baş parmaklarımı kulaklarıma, serçe parmaklarımı burun deliklerime sokardım. Burnum kıvrılmış, bozulmuş görünürdü böylece. Kaşlarımı yukarı aşağı oynatırken, diğer parmaklarımı sallar, dilimi çıkarır, gözlerimi çılgınlar gibi kırpardım.

Annem beni görmemiş gibi davranmak zorunda kalırdı. Sık sık, aniden gelen gülmeleri gizlemek için burnunu temizliyormuş gibi yapardı.

Büyük, kötü bir siyah kedimiz vardı. Bazen koltuğun çevresinde, kafamda tabakla miyavlayarak kulaklarımı hareket ettirerek gezinirdim.

Artık daha ağırbaşlı yıllara ulaştığımda, kendime sorduğum soru (Mrs. Patt ötenazi kliniğini yıllar önce ziyaret etmişti) benim acaba Mrs. Patt'in 'gerçekler yoklamasına' dahil olup olmadığımdı. Onun gözlenebilir kavramları arasında olmadığımdan, kadının açığa vurulan Gerçeğinin bir parçası değildim. Mrs. Patt için benim koltuk ötesi varoluşum yoktu; böylece benim onun üzerindeki tesirim ihmal edilebilirdi; demek ki onun gördüğü anlamda, ben onun gerçeğinin bir kısmını oluşturmuyordum.

Benim ona yönelik yaptıklarımın iyi veya kötü niyetli olması da önemsizdi. Çünkü bu onun bilincine ulaşmıyordu. Yaptıklarımın ona tek tesiri, annemi soğuklara karşı duyarlı ve sık sık burnunu silme ihtiyacı duyan biri olarak tanıması olmuştu.

Bu etrafımızda iki çeşit gerçeğin var olduğunu ortaya koyar: bireyin kişisel gerçeği ve -daha geri zekalı bir terim kullanmaktan korktuğum için- Evrensel gerçek olarak adlandırdığım gerçek. Açıkça, kimse görmese

bile devam eden olaylar bu son kategoriye dahildir; benim burnuma soktuğum parmaklarım, Q1, Q2 ve Q3'lerin uçuşları ve Tanrı gibi konular.

***

Tüm bunları bir keresinde android arkadaşım Jackson'a açıklamaya çalıştım. Ona sadece Evrensel Gerçeği algılayabileceğini ve Kişisel Gerçeği idrak edemeyeceğini anlatmaya çabaladım.

"Evrensel Gerçek daha büyüktür. Demek ki ben, sadece Kişisel Gerçeği algılayan senden daha büyüğüm" dedim.

"Kesinlikle değil. Ben belli ki Kişisel Gerçeğin tümünü ve ayrıca Evrensel Gerçeğin de belli bir kısmını algılıyorum. Demek ki Toplam Gerçek hakkında senden daha iyi bir fikrim var."

"Şimdi tartışmayı kazanmak için üçüncü bir tür gerçek icat ediyorsun. İnsan konumunda olduğundan, kendinin benden daha iyi olduğunu ispatlamak zorundasın."

Düğmesini kapattım. Jackson'dan daha iyiyim. Onun düğmesini kapatabilirim.

Ertesi gün, vardiyaya başlarken, düğmesini tekrar açtım.

"Mecazi koltuğunun arkasında, sinyal veren ve farkına varamadığın tüm korkutucu şeyler mevcut" dedi hemen.

"En azından insanlar intihar mektubu yazar" dedim. Bu hiçbir zaman takdir edilmemiş, ikinci derecede kalan bir sanattır. Samimi bir sanat. Tanımadığınız birisine intihar mektubu yazamazsınız.

"Sayın Başkan... İsmim size tanıdık gelmeyebilir, fakat son seçimde oyumu size vermiştim... Bu elinize geçtiğinde artık başınıza dert olmayacağım."

"Bir daha size oy verecek durumda olmayacağım. Bir sonraki seçimde sizi destekleyemeyeceğim."

"Sayın Başkan... Bu size bir şok gibi gelecektir, özellikle beni tanımadığınız için."

"Sayın Başkan... Siz bana bir başkandan fazlasını ifade ediyordunuz."

***

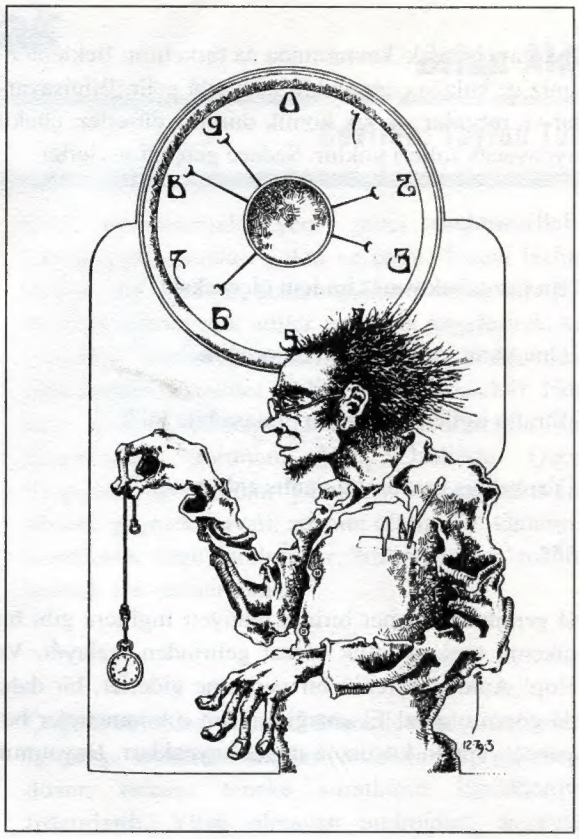

Uzay gemisi tersanelerinde zaman bitmek bilmezdi. Özellikle de biz genç erkekler için. Saat 10'dan 12'ye kadar ve tekrar 2'den 4'e kadar çalışırdık. Robotlar 10'dan 4'e kadar çalışırdı. Androidler, ben tersanede FTL-tamirci yardımcısı olarak işe başladığımda saat 10'dan 12'ye ve 2'den 4'e kadar çalışmaktaydılar ve kantin teneffüsleri yoktu. Bunun yanısıra erkekler ile kadınlar her saat kahve ve ilaç için 15 dakika istirahate sahipti. Tersanede onuncu ayımı doldurduğumda, androidlere her saat 5 dakika kahve molası için yasa çıktı (Androidler ilaç içmezlerdi). Erkekler bu yasayı protesto etmek için grev yaptılar fakat ücret artışı ile yılbaşında işler tatlıya bağlandı. Q4, onaltı hafta daha ertelendi ama evrenin çevresinde dolaşıyorsan, onaltı hafta ne demektir ki?

***

Kadınlar çok duygusaldı. Çoğu androidlere aşık oldu. Erkekler bu konuda çok üzgündü. İlk aşkım FTL tamircisi Nellie, beni bir android elektrikçisi için terk etti. Onun daha saygıdeğer birisi olduğunu söylüyordu.

***

Kantinde biz erkekler, seks, felsefe ve son Düşünme

Yarışını kimin kazandığı hakkında konuşurduk. Kadınlar ise yemek tarifi değiş tokuşu yapardı. Bazen kadınların bizim kadar 'İnsani Hali' pek paylaşmadığını hissederdim.

Nellie ile ilk kez yattığımda bana "Biraz sinirlisin öyle değil mi?" diye sordu.

Evet öyleydim ama ona "Hayır. Sinirli değilim, bu sadece şu rol oynama sorunu. Henüz tam anlamıyla bu özel durumu kapsayan birşey tasarlamadım" dedim.

"Canlan öyleyse. 'Büyük Aşık' ya da onun gibi birşey olabilirsin öyle değil mi?"

"Büyük Aşık gibi mi görünüyorum?" diye sordum sinirlenerek.

"Daha ufaklarını da gördüm" dedi ve gülümsedi. Ondan sonra da hep iyi anlaştık, sonra beni o android elektrikçi için terk etti.

***

Bir süre kendimi fena hissettim. Ona intihar mektubu yazmayı düşündüm ama nasıl kelimelere dökeceğimi bilemiyordum.

"Sevgili Nellie... Biliyorum benimle bir nebze ilgilenmek için çok merhametsizsin. Bir nebze bile ilgilenmeyeceğini biliyorum. Bana ne olduğu hakkında kayıtsızsın.

"Sen sevgilinin sentetik kollarında yatarken, ne yapmak üzere olduğum belki seni ilgilendirebilir."

Fakat gerçekte herhangi birşey yapmak üzere değildim çünkü Nancy ile yakın arkadaş olmuştuk ve benim 'Büyük Aşık' rolüm hoşuna gidiyordu. 'Biliyorum biz ikimiz-bunun-için-çok hassasız' rolünde çok başarılıydı. Bir süre sonra onunla yıldız ekranının montesinde beraber çalışabilmek için oraya transfer oldum. Bana egzotik yemek tarifi anlatırdı. Bazen kantine arkadaşların arasına dönmek rahatlatıcı olurdu.

***

Sonunda Q4'ün bittiği büyük gün geldi çattı. Başkan ziyarete geldi, bir konuşma yaptı ve ışıldayan çelikten yapılma iki mil yüksekliğindeki iğneyi inceledi. Bize maliyetin tüm Güney Amerika'nın servetinden fazla olduğunu ve insanlık tarihinde yeni bir devrim

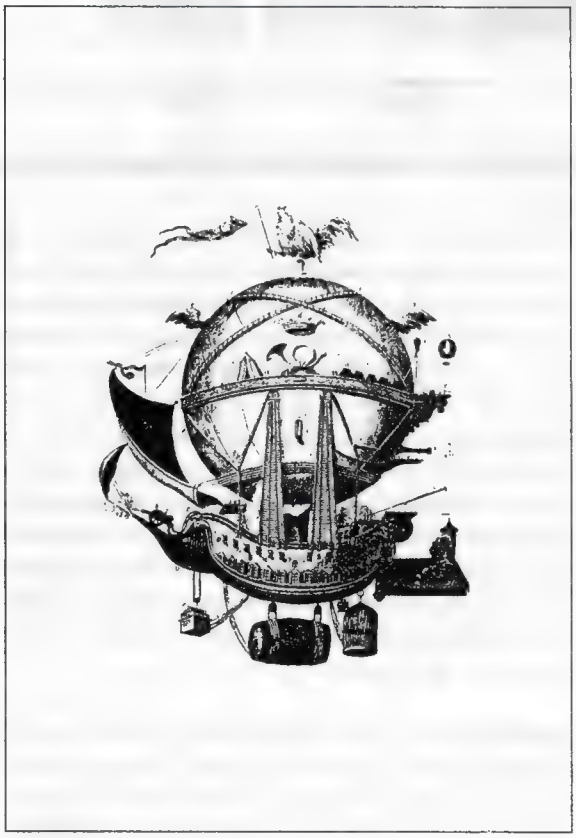

açılacağını söyledi. Ya da belki yeni bir delilik dedi. Her neyse Q4. yüzlerce ışık yılı uzaktaki diğer uygarlıklarla iletişimimizi sağlayacaktı. Kurtuluşumuz için düşmanlarımızdan önce o uygarlıklarla dostça ilişkiler içine girmemiz şartmış.

"Neden sadece düşmanlarımızla dostça ilişkiler içine girmiyoruz" diye sordu Nancy acıklı bir şekilde. Olan bitenlere karşı ilgisizdi.

Törenden dönerken sinir bozucu bir sürpriz yaşadım. Nellie'yi o elektrikçi android ile kol kola gördüm ve android topallıyordu. Topallayan bir android! Sizler için rol oynayabiliyorlar. Byron'u taklit eden bir android! Dikkatli olmazsak, tıpkı kadınlarımızı aldıkları gibi 'İnsani Halimizi' de alacaklar. Gelecek karanlık. Kader kutusu intihar mektuplarıyla doluyor.

Kendimi çok hasta hissettim. Nancy bana sanki baş parmaklarını kulaklarına ve serçe parmaklarını burnuna sokan birisiymişim gibi baktı. Tabii etrafıma baktığımda kimse yoktu.

"Haydi gidelim. Hala zamanımız varken 'Büyük Aşıkları' oynayalım" dedim.

Maaş Nereye Gitti?

Hakan Alpin-Kemal Kulaoğlu

Kırkiki yaşındaydı ama dürüst bakışlı kahverengi gözleri ve uzunca kumral saçlarıyla olduğundan daha genç gösteriyordu. Genç görünmesi bu soğuk havada üşümesini engellemiyordu. Avuçlarını birbirine sürterek ısıtmaya çalıştıktan sonra ellerini on yıllık kabanının ceplerinin sıcak evsahipliğine emanet etti. Serviskopterin onu da diğer çalışma arkadaşları gibi evinin önüne bırakmasını hiç istememişti. Her iş dönüşü yürüdüğü dörtyüz metre tüm yorgunluğunu unutturuyor gibi gelirdi. Bu arada cebine tıkıştırdığı ıslak kağıt mendillerin temasıyla onları farkedip, hırsla çıkarıp sokağa atması bir oldu. Perdeleri çekili duran dairesine her zamanki gibi kaşlarını hafifçe kaldırıp bir göz attı.

Sokak kapısının önüne gelince bina giriş bilgisayarına tekdüze bir sesle "Daire dört!" dedi. Yekpare camdan oluşan kapının kanatları ancak hassas bir kulağın duyabileceği kadar kısık bir tıslama ile açıldı. Apartman kapısının kapanma tıslamasını duyar duymaz iliklerine kadar donduğunu hissetti ve attığı nara koridorlarda yankılandı. "- Kahrolası Uranüslü. Kanguru. Çatı katında oturduğu yetmiyormuş gibi birde taraçaya çıkan kapıyı yine sökmüş."

- Güneş sisteminin en uzak gezegenlerinden birinden geliyor olman benim umurumda mı? Dışarının soğuğunu yediğim gibi bir de beyefendinin düşük ısıda yaşam normları yüzünden apartmana girince bizide yine soğuk hava karşılıyor. Yeter artık, yeter be! Bu kanguru tipli yaratığı attırmazsam bana da Batur demesinler."

Söylene söylene bindiği asansörün kapısından yine söylenerek indi ve her zaman yaptığı gibi oturduğu dairenin kapısına sertçe vurdu.

Kapıyı açıp kendisini karşılayan karısının yanağına kondurduğu busenin bile farkına varamadan bacaklarına sarılan altı küçük yavruya göz atarken yine söyleniyordu. Az sonra kendine gelir gibi oldu. Ellerini yıkadıktan sonra sofraya doğru yönelip,

- Hadi bakalım yumurcaklar, yemek vakti, dedi.

Büyük bir gürültüyle çocuklar sökün ettiler ve itişme kakışma arasında yerlerini aldılar.

- Uslu durun çocuklar! Görüyorsunuz ki babanız işten yeni geldi ve yorgun. Dinlensin bırakın da biraz.

- Bu akşam neler yiyeceğim? diye merakla sordu adam.

- Kabak dolması, sebzeli tavuk, pilav ve ayva kompostosu diye yanıtladı karısı.

- Ooohh, yaşadık desene hanım!

Evin hanımı masadaki servis tabakalarına tek tek dolaşarak elindeki büyük tabaktan pelte benzeri üç şeyi aktarıyordu.

Adamla altı çocuğu hızla yemeğe başlamışlardı bile. Kadın ise en küçük bebeği kucağına alıp masaya oturdu. Onları seyrederken büyük kızına da sesleniyordu.

- Ayşe, kızım. Ayva kompostosunu unutmuşum. Onu da bir zahmet sen dağıtıver. Ben kardeşini besleyeceğim. Tüm huysuzluğu üstünde bu akşam.

Tabağındakileri bir çırpıda silip süpüren Batur'un aklına bir zamanlar büyükbabasının anlattığı doğal yiyecekler ve mükellef sofralar geldi. Geçen yüzyıldan beri iyice azalan tarım alanlarında sıkıştırılmış bitki kompleksleri yetiştiriliyordu. Dünyanın nüfusu gezegenlerden gelenlerle birlikte yirmibeş milyara varmıştı. Herbiri değişik dil ve kültüre sahip dışdünyalılar hiçbir gezegende olamadıkları kadar uyumsuzdular Dünya'da. Dünya'ya adapte olmak yerine kendi kültürlerine benzer hale getirmeye çalışıyorlardı. Salt bu yüzden bazı semtler ve işkolları onların ellerine geçmişti. Örneğin Dünya'nın genellikle kötü, berbat mahallelerinde Satürn'den gelenler barınıyordu. Kuzey kutbundaki nükleer santraller de ise genellikle Pluton'dan gelen 'Iceman'ler çalışıyordu. Otuzuncu paralelden aşağıda bir Plütonlu görmek olanaksızdı. Ama tüm bedenleri siyah olan Sirius'luların gelişlerine de en çok Afrikalılar sevinmişti. Ama ah, O Jüpiterliler yok mu? Müthiş ve inanılmaz ticari zekaları ile tekstilden bankacılığa, havamobil sanayiinden, spor malzemeleri sektörüne kadar birçok iş piyasasını ellerine geçirmişlerdi tüm Dünya'da.

Bu can sıkıcı durumdan mason locaları bile rahatsız olmuştu. Son çare olarak tüm Jüpiterlileri localarına almak zorunda kaldılar. Yine de Jüpiterliler localarda bile kendi kartellerini kurmayı başardılar. Böylece üçbinbeşyüz yıllık teşkilat bile kökünden sarsıldı. Ama bütün bunlar halkı pek ilgilendirmiyordu. Ne de olsa sorun masonların sorunuydu. Tüm bunları aklının ucuna bile getirmeyen Batur yemeğinin son kırıntılarını midesine indirdikten sonra ağzının kenarına tutturduğu kürdan ile (hakikisini yirmi yıl kadar önce bir müzede görmüştü.) sofradan kalktı.

- Telesine kanalı arşivinden ikibin yılı öncesi serisi." diye seslendi kendini geniş bir koltuğa bırakırken. Salonun ortasındaduran masanın üzerindeki üç boyutlu holografik görüntü cihazından gelen görüntüler karşısındaydı. Havada uçan görüntülere iyice dalmış, yediği yemeğin etkisiyle de hafif bir mahmurluk çökmüştü üzerine.Tam o sırada TELESİNE'de oynayan filmden mi, yoksa beyninin derinliklerine gizlenmiş ama şu ana dek varlıklarından habersiz olduğu beyninin gizli kıvrımlarına saklanıp duran ve güm güm vurdukları devasa gong tan mı nedir pek anlaşılamayan o ürkünç ve rahatsız sesle yerinden hopladı.

Ekonomik yerleşim bakanlığının kurulmasından sonra inşa edilmiş bir binada oturuyor olduğunu, tavana vurduğu başını oğuştururken çarpıcı bir şekilde anlamış oldu. Çünkü gerek inşaat arsası alanlarının bitmesi, gerek artan nüfusun oluşturduğu sorun üzerine kurulan Ekonomik Yerleşim Bakanlığı standartlarına göre yapılan her katın yüksekliği ancak bir metre doksanbeş santimetre olabilirdi.

Bu yükseklik, koltuğunda dalgın dalgın uyuyan birinin şok bir gürültüde beyin kanamasından gitmesi için yeter de artardı bile... Ovuşturmaya devam ettiği kafasının zonklamasına karışan gümlemeler onu iyice çılgına çevirmişti. Bakırköy Ruh ve sinir hastalıkları hastahanesindeki 100 DQ (x) luk hastalara dönmüştü.

On saniye kadar sonra beynindeki acı hissi giderek azalırken yüzündeki kızılımsı morlukla birlikte artan kızgınlığı gümlemelerin nedenini hatırlamasına engel olamadı. Hatırlama diyebiliriz, çünkü ne olduğunu ve kimin neden olduğunu biliyordu. Eline geçirdiği bir vazoyu kapının yanındaki bir sopayla değiştirdi. Bu sopayı Sirkeci'de robot aleyhtarı bir gösteride bulmuştu. Göstericilerden biri elindeki sopayı kendisine yaklaşan İSROB (xx) lardan birine öylebir savurmuştu ki, İSROB bir puzzle (xxx) gibi darmadağın olmuştu. Oluşan kargaşalıkta "bir gün gerekebilir" diye bu sopayı yürütmüştü. İşte o gün gelmişti.

Üst kattaki Venüs'lü yaratık beslenmek için taa Venüs'ten blok halinde kaya getirtiyor ve laserli kesici yerine hâlâ bir çekiş ve keski kullanıyordu. Venüslünün günlük gıdası için harcadığı çabalar sonucu çıkan "Güm" lemeler de kafasının içinde yankılanıp duruyordu. Gümlemeler beyninin derinliklerinden kulaklarına gerilerken elindeki sopayı.. sopa mı?, ne sopası?... Elindeki bir sopa olamazdı, sopa onun gibi birinin elinde ne arıyordu ki?

BATUR'un belleğinde birden gerçek neden ortaya çıktı ve Stetoskobun kulaklıklarına gelen kalp atışı sesleri o ritmik gümlemeleri, elinde tuttuğu ve sopa olduğunu zannettiği şeyin de hastanın nabzı için tuttuğu kolu olduğunu farketti. Hastasını muayene ederken girdiği transtan kendisini kurtardı. Nasıl olduysa garip bir dünyada bulmuştu kendini. Neyseki hepsi birer düşten ibaret diye düşündü.

Bu esnada tüm görüntüler beyninden silindi gitti. "Muayene ettiği hastasının nabzını ve kalp atışlarını kontrol ederken; trans haline geçip geleceğin İstanbul'unda şaşırtıcı birkaç saat geçiren doktor" hayalinin bittiğini anladı. Düşün en güzel kısmını - yani doktorun trans halinden çıktığında yaşadığı şaşkınlık şokunu - daha üzerinden atamamıştı. Daha uzun bir seans olsa çok daha iyi olurdu diye düşünerek yattığı yerden doğruldu. Parası ancak bu kadarına yetmişti, E E G rüya bandı makinesiyle her seferinde farklı hayaller yaşamak çok güzel fakat çokta pahalıydı. "Bu ayki maaşta gitti" diye hayıflanarak çıkış kapısına doğru yöneldi. "Ne kadar da inandırıcıydı." diye tebessüm ederek "Düş Dünyası" şirketinin levhasının önünden geçip sokağa çıktı.

(x) DQ Delilik Ölçüm Derecesi. IQ gibi bir testle belirlenir. 2012 yılından beri tekno-tıpta kullanıyor
(xx) İSROB: İstanbul Emniyet Teşkilatı Robot Polisleri
(xxx) PUZZLE : Parçalı bulmaca

Uçuşta Zaman

Ray Bradbury

Çeviren: Sezen Kaymak

Sıcak yüzlerine geçmiş uzak yılların rüzgarı esti.

Zaman Makinası durdu.

"Bin dokuz yüz yirmi sekiz", dedi Janet.

İki oğlan ona geçmişten baktılar.

Mr. Fields kımıldandı. "Unutmayın burada bu eski insanların davranışlarını gözlemlemek için bulunuyorsunuz." Meraklı olun, zeki olun ve gözleyin.

"Evet" dedi düzgün haki üniformaları içindeki kız ve iki oğlan çocuk. İkisininde benzer saç kesimleri, benzer kol saatleri, sandaletleri, saçları, gözleri, dişleri ve deri renkleri vardı, buna rağmen benzer değillerdi.

"Şişt" dedi, Mr. Fields.

Küçük bir İllinois kasabasına yılın ilkbahar mevsiminde baktılar. Serin bir çiğ, sabahın erken saatlerinde sokaklara yayılmıştı.

Sokağın uzak ucunda küçük bir çocuk mermer beyazı rengindeki ayın son ışıkları altında koşarak geliyordu. Bir yerlerde saat sabah 5'i vurdu. sessiz çimenlikte tenis ayakkabılarının izini bırakan çocuk, görünmeyen Zaman Makinasının yanında durdu ve yüksek, karanlık bir ev penceresine doğru seslendi.

Evin penceresi açıldı. Başka bir çocuk tavan arasından aşağı süzüldü. İki çocuk ağızları muzla dolu olarak karanlık, soğuk sabahın içinde koşarak kayboldular.

"Onları izleyin", diye fısıldadı, Mr. Fields. "Yaşam şekillerini çalışın." Çabuk!

Janet ve William ve Robert bir parkın içinden, uyumakta olan kasabanın şimdi aydınlanmakta olan ilkbahar soğuğu kaldırımlarında koşmaya başladılar. Bütün görünen, titreşen ışıklar, kilitli kapılar ve öbür iki çocuğun ya yalnız, ya da çift olarak parıldayan mavi izlerinin bir tepeden aşağı inişiydi.

"İşte geliyor". Çocuklar şafaktan önce epey yol almışlardı. Aşağıda, parıldayan izlerdeki küçük ışık, bir iki saniye içinde buharlı bir gök gürültüsüne dönüşmüştü.

"Bu nedir?" diye bağırdı Janet.

"Bir tren, aptal, onların resimlerini görmüştün" diye bağırdı Robert.

Ve Zaman Çocukları onları izlerken trenden kocaman gri filler, kaldırımlara hortumlarından sular fışkırtarak indiler, sabahın soğuk gökyüzüne hortumlarını soru işareti gibi kaldırmışlardı. Kırmızı ve altın renkli hantal görünüşlü arabalar, uzun yük vagonlarından dışarı çıktılar. Aslanlar kükredi ve kafesleri ile birlikte karanlığa karıştılar.

"Ne, bu bir sirk olmalı" diye titredi, Janet.

"Öyle mi düşünüyorsun? Onlara ne olmuştu?"

"Tıpkı Noel gibi, sanıyorum. Yanlızca uzun zaman önce yitip gitmişlerdi."

Janet çevresine bakındı. "Çok aptalca değil mi?"

Oğlanlar uyuşuk uyuşuk dikiliyorlardı. "Elbette öyle".

Şafağın ilk zayıf ışıkları ile birlikte adamlar bağrıştılar. Uyuyan otomobiller uyandılar, sersem yüzler çocuklara bakarak gözlerini kırpıştırdılar. Atlar, sanki kaldırımlara çok ağır taşlar düşüyormuş gibi nallarını takırdattılar.

Birdenbire, Mr. Fields çocukların arkasında belirdi. "Mide bulandırıcı barbarca, hayvanları kafeste tutuyorlar", dedi. "Eğer burada bunların olduğunu bilseydim, sizi buraya getirip, bunları görmenize izin vermezdim. Bu, berbat bir ayin."

"A, evet". Fakat Janet'in gözleri kararsızdı. "Ve gene de biliyorsunuz bu bir kurtçuk yuvasına benziyor, onun üzerinde çalışmak istiyorum."

"Bilmemki dedi Robert", gözlerini kısmıştı, parmakları titriyordu. "Bu tümüyle çılgınca". Ama Mr. Fields tamam derse bu konuda bir tez çalışması deneyebiliriz".

Mr. Fields başını salladı. "Burada inceleme yapmak, motifler bulmak ve bu dehşeti çalışmak istemenize sevindim".

Pekala, sirki bu akşam üstü göreceğiz.

"Sanırım, hasta olacağım",

Zaman Makinası vızıldadı.

"Demek ki bu bir sirk" dedi Janet ağırbaşlı bir tavırla".

Sirk trompeti kulaklarından silindi. Gördükleri son şey şeker pembesi trapezcilerin fırıldak gibi dönmeleri ve toz pudrayla boyanmış palyaçoların çığlıklar atarak yerlerini almalarıydı.

"Psikovizyon'a söylemelisin" dedi, Robert yavaşça.

"Bütün o berbat hayvan kokuları, heyecan" diye Janet gözlerini kırpıştırdı. "Bunlar çocuklar için kötü değil mi? Yaşlı kimselerin tümü de çocuklarla birlikte oturuyorlardı Anneler, Babalar diye çağırdıkları. Evet, bu acaipti.

Mr. Fields sınıf not defterine bazı işaretler koydu.

Janet kafasını uyuşukça salladı. "Bütün bunları tekrar görmek istiyorum". Bir yerlerde motifleri kaçırdık".

"Sabahın erken saatlerinde, kasabanın içinden tekrar aynı koşuyu yapmak istiyorum. Yüzümdeki o soğuk havayı, sirk treninin geldiği, ayağımın altındaki o yürüyüş yolunu..."

Çocukların erkenden kalkmasına ve trenin gelişini izlemeye koşmalarına neden olan şey hava ve sabahın o erken saatleri miydi? "Tüm olayı yeniden izlemek istiyorum. Neden o kadar heyecanlanmışlardı? Sanırım yanıtı kaçırmışım"

"Hepsi de çok fazla gülümsüyorlardı," dedi William.

"Manik - depresifler", dedi Robert.

"Yaz tatilleri nedir? Onların bunu konuştuklarını duydum". Janet Mr. Fields'a baktı.

Mr. Fields ciddiyetle," yazlarını aptallar gibi oraya buraya koşarak ve birbirlerini itip kakarak geçiriyorlardı." dedi.

Robert boş boş bakarak "Eyalet Mühendisliği yaz-çalışma özetlerini alırım", dedi sesi zayıf çıkıyordu.

Zaman Makinası tekrar durdu.

Temmuz'un 4'ü diye açıkladı, Mr. Fields "Bin dokuzyüzyirmisekiz", Herkesin birbirini gırtlakladığı zamanlardan kalma eski bir bayram"

Aynı sokaktaki, aynı evin önünde duruyorlardı, fakat bu defa ılık bir yaz öğleden sonrasıydı. Ateş tekerlekleri tısladı, ön kapının saçaklığında kahkahalar atan çocuklar bang diye ses çıkaran bir şeyleri havaya fırlatıyorlardı.

"Koşmayın" diye bağırdı, Mr. Fields. Bu bir savaş değil korkmayın.

Fakat Janet'in ve Robert'in ve William'ın yüzleri yumuşak ateşin renkleri gibi bir pembeyle, bir maviye, bir beyaza dönüşüyordu.

"Biz iyiyiz" dedi Janet, yere sımsıkı basarak.

"Neşelenin" dedi Mr. Fields, bir yüzyıl önceki o berbat patlamayla birlikte şenlik ateşlerini yasaklamışlardı.

Çocuklar beyaz kıvılcımlı, karanlık yaz havasında adlarını ve kaderlerini dokuyarak dansettiler.

"Bunu yapmaktan hoşlandım" dedi Janet yumuşak bir sesle. "Adımı havaya yazıyorum. Görüyor musun? Bunu sevdim."

"Ne?" Mr. Fields onları dinlemiyordu.

"Hiçbirşey" dedi, Janet.

"Bang" diye fısıldadı, William ve Robert yumuşak yaz ağaçlarının altında, gölgede dururlarken ve güzelim yaz akşamının çimenlerinde kırmızı, beyaz ve yeşil ateşleri izler, izlerlerken, "Bang".

Ekim

Zaman Makinası, yanan yapraklar ayından bir saat sonra, son kez durdu. İnsanlar, loş evlerine bal kabaklarını ve mısır demetlerini telaşla taşıyorlardı. İskeletler dansetti, yarasalar uçtu, mumlar yandı ve boş kapı aralıklarında elmalar sallandı.

"Cadılar Bayramı" dedi, Mr. Fields. "Korkunun doruğu", "Bu, bildiğiniz gibi batıl inançlar çağıydı". "Daha sonraları Grimm kardeşleri, hayaletleri iskeletleri ve bütün bu safsataları yasakladılar. "Siz çocuklar, tanrıya şükür gölgelerin veya hayaletlerin olmadığı arındırılmış bir dünyada doğdunuz. Sizin William C. Charterton'un doğum günü, çalışma günü ve makina günü gibi uygun tatilleriniz var."

Issız bir Ekim akşamında aynı evin yanından üçgen gözlü balkabaklarına bakarak, yürüdüler.
Karanlık tavan aralarında ve nemli mahzenlerde maskeler yan yan bakıyorlardı. Şimdi, evin içinde parti düzenlemiş bazı çocuklar çömelmiş, oturuyorlar, öyküler anlatıp gülüyorlardı.

"İçerde onlarla birlikte olmak isterdim", dedi Janet en sonunda.

"Sosyolojik olarak, elbette" dedi oğlanlar.

"Hayır" dedi Janet.

"Ne" diye sordu Mr. Fields.

"Hayır, yalnızca içerde olmak isterdim, yalnızca burada kalmak isterdim, herşeyi görmek isterdim ve başka hiçbir yerde olmak istemezdim. O ateş çıtırtılarını ve balkabaklarını ve sirki, Noel'i ve Sevgililer Gününü ve 4 Temmuz'u, gördüğümüz gibi isterdim."

"Bu elimizde olan bir şey değil" diye söze başladı, Mr. Fields.

Fakat, Janet birdenbire gitmişti. "Robert, William, gelin". Koşuyordu. Oğlanlarda onun arkasından seğirttiler.

"Durun" diye bağırdı Mr. Fields. "Robert, William. Sizi yakaladım." Sondaki oğlanı yakaladı, fakat öbürü kaçtı. "Janet, Robert buraya geri gelin".

"Yedinci sınıfa hiçbir zaman geçemeyeceksiniz, sınıfta kaldınız, Janet, Bob... Bob!"

Cadde boyunca esen sert bir Ekim rüzgarı, inildeyen ağaçların arasında çocuklarla birlikte kayboldu.

William debelendi ve tekmeledi.

"Hayır sen değil William, sen benimle birlikte eve geliyorsun. Öbür ikisine, unutamayacakları bir ders vereceğiz. Geçmişte kalmak istiyorlar, öyle değil mi?" Mr. Fields herkesin duyabileceği şekilde bağırdı. "Pekala, Janet, Bob, bu korku ve kaosta kalın. Birkaç hafta içinde ağlayarak buraya bana geleceksiniz. Fakat ben gitmiş olacağım. Sizi burada, bu dünyada aklınızı oynatmanız için bırakıyorum."

William'ı Zaman Makinasına koşturdu. Oğlan hıçkırıyordu. Bir daha beni buraya başka Saha Gezintileri için getirmeyin, Lütfen Mr. Fields, lütfen.

"Kapa çeneni!"

Sanki, birdenbire Zaman Makinası hızla geleceğe, yeraltı kovanı kentlere, metal apartmanlara, metal çiçeklere, metal çimenliklere uçtu.

"Hoşçakalın, Janet, Bob!.."

Su gibi büyük soğuk bir Ekim rüzgarı kasabada esti. Ve esmeyi bıraktığında davetli veya davetsiz, maskeli veya maskesiz çocukları, onların arkasından kapanan kapıların bulunduğu evlere taşıdı. Gecenin içinde hiçbir yerde, koşan çocuk kalmadı. Rüzgar çıplak ağaç tepelerinde vınladı.

Ve büyük evlerin birinde mum ışığında birisi, soğuk elma şırasını herkese kim olduklarını önemsemeden dağıtıyordu.

RAY BRADBURY

1920 yılında Waukegan / Illinois'de doğan Ray Bradbury'ın asıl adı RAYMOND DOUGLAS BRADBURY'dir. Geçmişinde birçok redaktör ve gazete yayıncısı bulunan bir aileden gelmektedir. Çocukluğu, Tarzan, Buck-Rogers, Prens Vaillant, Flash Gordon gibi çizgiroman kahramanlarıyla geçti. Film artisti Lon Chaney'in de etkisiyle bilimkurguya ilgisi arttı. Bu arada ailesiyle Arizona'ya taşındı. O sıralarda 12 yaşındaydı. Bir komşusunun bilimkurgu kolleksiyonunu keşfetti. Kanı kaynamaya başladı. Ailesi birkez daha taşındı. Ray Bradbury bu kez 1938 yılında üniversiteyi bitirinceye dek Kaliforniya da yaşadılar.

Bu sıralarda hikayeler ve okul gazetesi için yazılar yazıyordu. Aynı zamanda bazı tiyatro eserlerini yayınlamayı da denedi. Los Angeles'teki Science Fiction League adlı bilimkurgu fan kulübü ile bağlantı kurdu. Orada Forest J. Ackerman ile tanıştı. Onun etkisi ile ilk öyküsünü yazdı. HOLLERBOCHENS DİLEMMA adlı ilk öyküsü İmagination adlı dergide yayınlandı. Düzenli olarak bilimkurguseverlerin toplandıkları toplantılara gitti. Orada Kuttner, Brackett, Hamilton, Rocklynne, Heinlein, Williamson, ve Henry Hasse ile tanıştı. Onların fikirlerinden ve öğütlerinden yararlandı. Okulu bitiren Bradbury haftada 10 dolar için köşebaşlarında gazete sattı. Oyunculuk denemesi de oldu. En sonunda kendi bilimkurgu fanzini Futuria Fantasia'yı yayınladı. Başından sonuna dek kendi yazıları bulunan bu fanzinde bir sürü takma isim kullandı. Ray Bradbury'in bilimkurgu olmayan bir başka önemli hiciv yazısı 1940 yılında yayınlandı. IT'S NOT THE HEAT, IT'S THE HU.

Satabildiği ilk öyküsünü Futuria Fantasia öyküleri arasından seçip Henry Hasse ile birlikte ortak olarak yeniden yazıp sattılar. THE PENDULUM adını

taşıyan bu öykü 1940 yılında Super Science Stories dergisinde yayınlandı ve yazarlardan herbirine 13 dolar 75 sent düştü. Bu Ray Bradbury'ı oldukça cesaretlendirdi. 52 haftada 52 öykü yazdı. 1941 yılında. Ray Bradbury'in ajanı Julius Schwartz öykülerini satmaya çalıştı. En sonunda öykülerinden biri en yüksek ücretlerden birini alarak Astounding dergisinde yayınlandı. Ama Ray Bradbury genç ve fanzinlerin tanınan bir yazarı olmasına karşın teknolojiye karşıt bir türü vardı. Bu nedenle Campbell'in şartlarına uymuyordu. Ama Ray Bradbury kendi özel çizgisini bozmadan ilerledi ve daha sonraki yıllarda ortaya çıkan teknoloji karşıtı romantikler gibi insani duygulara yer vermeyi yeğledi.

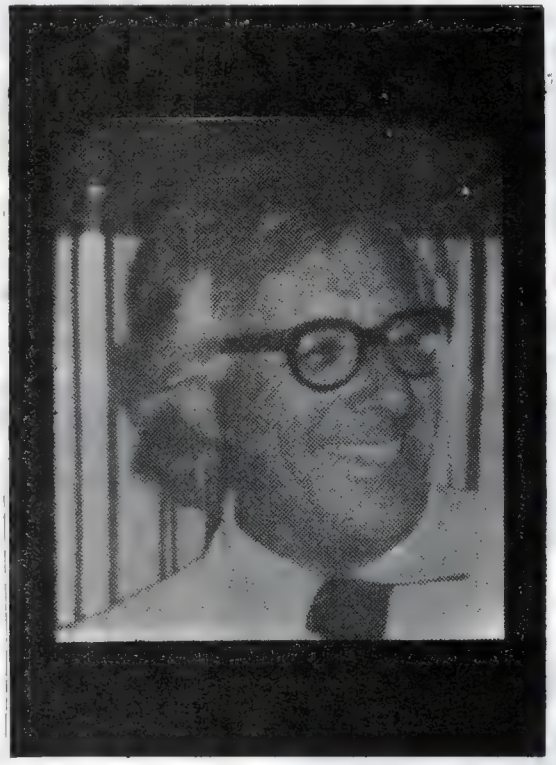

Kingsley Amis'in "Bilimkurgunun Louis Armstrong'u" diye adlandırdığı Ray Bradbury yalnız bir camiada değil tüm edebiyat alanında tanınır. Ama onun aşağı yukarı 300 eserinin yaklaşık yarısının bilimkurgu ve fantastik oluşu onun bilimkurgu yazarı olarak tanınmasını sağlamıştır. Ama yine de tipik olmayan bir bilimkurgu yazarıdır.

Ray Bradbury İkinci Dünya Savaşının bitişinden önce daha önceden Planet Stories ve Thrilling Wonder Stories dergilerinde yayınlanan öykülerini THE MILLION YEAR PICNIC, ZERO HOUR, PILLAR OF FİRE, ve MARS IS HEAVEN adlı kitaplarda topladı. 1945 yılından sonra da Bilimkurgu, fantastik ve diğer öykülerini piyasada adı geçen daha kaliteli dergilerde yayınlatma imkanı buldu. Bunlar Collier's, Charm, Mademoiselle v.b. idi. Bazı öyküleri örneğin HOMECOMING gibi vampir öykülerinden bahsedenleri edebiyat ödülleri aldılar, ya da yılın en iyi öyküleri arasında seçildiler. Bu gibi öykü yayınları ABD de ucuz dergiler anlamına gelen - pulp magazin - türünde yayın organlarında çalışması olu diğer bilimkurgu yazarları tarafından dikkate alınmamaya ve tanınmamaya itti. Ama bir dizi Mars öykülerini topladığı THE MARTIAN CRONICLE 1951 yılında yayınlanınca birden modern bilimkurgunun klasikleri arasına girdi. Türkiyede de yayınlanan bu eserde Mars'ın adım adım nasıl kolonileştirileceği anlatılıyordu. Tabii bu arada orada yaşayan Mars'lılar ise ölüyorlardı. Bu roman aynı zamanda 1979 yılında kısmen filme de çekildi. Bir diğer önemli eseri antiütopya FAHRENHEIT 451'dir. 1953 yılında roman olarak yayınlanan bu eserin öyküsü 1951 yılında Galaxy dergisinde FIREMAN adlı kısa bir öykü olarak yayınlanmıştır. Bu ünlü roman daha sonra ünlü sinema yönetmeni François Truffaut tarafından filme de alınmıştır. Romanda görevi kitap yakmak olan itfaiyeciler anlatılır. Yeni bir toplum kurmak isteyen insanlar kırlara kaçmakta ve her biri bir kitabı ezbere bilmektedirler. Bu eserde de gelişmeye karşı bir düşmanlık sezilir.

1947 yılında korku hikayelerinden bir kitap çıkar ortaya. Bunu 1951 yılında THE ILLUSTRATED MAN adlı romanı izler. Tüm vücudu döğmelerle kaplı bir adamın ve üzerindeki döğmelerin kitabıdır bu. Rod Steiger'in başrolünü oynadığı film olarak ta çekilmiştir bu eser. Kitabın içindeki öykülerden özellikle KALEIDOSKOPE, THE HIGHWAY ve MARIONETTES INC. dikkate değer.

Ray Bradbury'ın bunlardan başka dikkate değer eserleri GOLDEN APPLES OF THE SUN (1953), THE OCTOBER COUNTRY (1955) ve A MEDICINE FOR MELANCHOLY (1958)dir.

Diğer öykü ve fantastik öykülerini 1962 yılında yayınlanan SOMETHING WICKED THIS WAS COMES adlı kitapta toplamıştır.

Ray Bradbury'in Türkiye'de yayınlanan BK romanları da şunlardır:

1971 Fahrenheit 451 Okat Yayınları
1979 Deniz Canavarı Tercüman Yayınları
1984 Gümüş Çekirgeler (The Silver Locust) Baskan Yayınları
1986 Ateş ve Buz (Derleme) Nisan Yayınları
1992 Deliler Mezarlığı Nisan Yayınları

Ray Bradbury'in 12 öyküsü de çeşitli dergilerde yayınlanmıştır.

Çizgiromanda Bilimkurgu

Hüsnü Çoruk

İlk Dönem II

Geçen sayımızdaki yazımızın sonlarında kısaca bahsettiğimiz LES PIONNIERS DE L'ESPERANCE (Umut öncüleri) II. Dünya savaşının bitiş yılında ortaya çıkarılan ve Fransız bilimkurgu okurlarını yaklaşık otuz sene boyunca heyecanlandırmayı başarabilen mükemmel bir çalışmaydı.

İlk bilimkurgu çizgiromanı olan Buck Rogers

Radias adlı bir gezegenden dünyaya ulaşan tehlike sinyalleri muhtemel bir çarpışmayı haber vermektedir. Dünyadan uzaylılara yardım amacıyla acil olarak altı kişilik bir ekip seçilir ve bu küçük kadro ESPERANCE adı verilen bir gemiyle uzaya açılır. VAILLANT (Savaş sonrası Fransa'sının en nitelikli dergilerinden biri) da başlayan önceleri FLASH GORDON etkileri taşısa da çabucak kendi kimliğini bulan eser de altı kişiden ancak dördü hayatta kalmaya muvaffak olacaktır.

Gemideki mürettebat sanki dünya ırklarının küçük bir kokteyli niteliğinde (beyazlar, bir asyalı, bir arap) tasarlanmış, böylelikle suni ırk farklılıkları yaratan her türlü çağdışı düşünceye daha başlangıçta tavrını alan bir yaklaşım sergilenmiştir. Bilimkurgu türünün evrenselliğe açılan (veya açılması gereken) boyutuna sanki destek verir gibidir seçilen karakterlerin ırk renkliliği. Geleceğin nasıl tasarlanacağı ve nasıl yönlendirileceği ancak ortak bir bilim ile sağlanabilecektir.

Desen de RAYMOND POIVET, senaryo da LOGER LECUREUX işbirliği ortaya dopdolu bir eser çıkarmıştır.

Ancak FLASH GORDON, BRICK BRADFORD gibi öncü bilimkurgu çalışmalarından sonra bahsetmemiz gereken başka bilimkurgu örnekleri de mevcut. Şimdi yüzümüzü 1920'lerin sonuna döndürelim ve yine Amerikalı bir başka sanatçıyla, FRANCIS (FRANK) GODWIN ile tanışalım. GODWIN'ın başlangıçta MONTGOMERY FLAGG adlı arkadaşının grafik anlayışından (Hani amerikan ordusu için hazırlanan propaganda kitabının afişinde, parmağını izleyicilere uzatan SAM Amca'yı "I want you for U.S. Army" derken çizen ressam) etkilendiği görülür. Çizgi ve taramalarla dolu mükemmel, estetik bir çizgi anlayışına ulaşan FRANK GODWIN'in CONNIE'si şimdiki durağımız. 1927'de başlanan çalışma Amerika'da nedense hiç rağbet görmemiş, ancak on yıl sonra Fransa'ya geçiş yapıp HOP-LA adlı dergide yayınlanma fırsatı bulduğunda popülerlik kazanmağa başlamış.

İlk havacılık çizgi romanı olarak da tanıtılan CONNIE'de anakarakter tipik bir Amerikalı genç kız. İlk yıllarında iyi bir ailede yaşayan, günlerini elbise ve şapka değiştirerek geçiren bir çocuk - kadın profili çiziliyor. Hareketleri dengeli, çevresine saygılı. Ekonomik krizin patladığı 1929'dan itibaren CONNIE'nin mizah ve küçük entrikalarla bezeli öyküleri ton değiştirir. Macera olgusunun çizgiromana girdiği

yıldır aynı zamanda CONNIE'de bu sayede durgunluktan kurtulacaktır. FRANK GODWIN okurların cinsel dürtülerini de gizliden gizliye harekete geçirecek çekici kahramanına çeşitli meslekleri giydirir, CONNIE artık gazetecidir, dedektiftir, hatta pilotluk yapar.

Les Pıonnıers de L'esperance

CONNIE'nin 2936 yılında geçen bir macerası konumuzu ilgilendirmektedir. Fırtınalı bir gecede yolunu kaybeden genç kız bir kadının evine sığınır. Dr. Allen onu sırrıyla tanıştırır. Stratosferde muhtemelen başka canlıların yaşayabildiği garip bir gezegen keşfetmiştir. Zamanda yapılan yolculukta CONNIE kadınların iktidarı elinde tuttuğu ve erkeklerin ikinci derecede roller üstlendiği bir gelecekle karşılaşır. GODWIN'in feminizm anlayışını destekler bir öykü. İkinci vurgulanması gereken nokta ise bu kadınlar iktidarında savaşa yol açan tüm uygulamaların unutulmuş olmasıdır. Ancak savunma amacıyla CONNIE'den yardım istenecektir. Erkek ve savaş, kadın ve barış arasında ilginç, tartışılması ve düşünülmesi gereken bağlar.

Bravo dergisinde E.P. Jacobs imzalı LE RAYON U

1933'ün tarih öncesi dev bir insanının günümüzdeki zorluklarını anlatmağa çabalayan ALLEY OOP'da ise bilimkurgu teması değil de bilimkurgunun önemli ve her dönem rağbet gören aksesuarlarından biri olan zaman makinası göze çarpıyor. Geleceğe değil de geçmiş uygarlıklara taşıyor kahramanları.

1937 yılında biri İtalya'dan diğeri Fransa'dan iki adet örneğimiz olacak. İlki 1937 - 38 arasında sürmüş. 'SATURNO CONTRO LA TERRA' (Satürn Dünya'ya karşı) Senaryo FEDERICO PEDROCCHI'nin - ki o da ileride, şiirsel filmler çekecek FELLINI'nin senaristi olacak CAESARE ZAVATTINI'den etkilenmiş. FLASH GORDON'un yine izleri var GIOVANNI SCOLARI'nin çizgilerinde. Konu bir istila öyküsüyle ilgilidir. Satürn ordusu, iki dünyalı casus ile gezegenimizi elde etmeğe çabalar.

FUTUROPOLIS ise 1900 doğumlu RENE PELLARIN (PELLOS)in çok önemli bir eseri. Bilimin, teknolojinin tamamiyle hakim olduğu, herşeyin teknolojik güç altında boğulduğu bir gezegen düşünün. Yönetime direnen bir kaç kişi, hayvanların da desteğiyle imparatorluğu devirmeğe ve tabii yaşama dönmeğe çabalar. Çağının çok ötesinde bir sanatçı olan PELLOS'un çevreci karaktere sahip olan bu çalışması, teknolojinin uzun vadede kestirilmesi güç zararları üzerinde düşünmeye itecektir okurları.

Yine PELLOS'un JEAN PIERRE dergisinde yayınlanan, ancak savaşın başlamasıyla birlikte yarım kalan bir eseri daha var: ELECTROPOLIS. Atmosferdeki birtakım değişmeler Dünyada yer sarsıntıları, binlerce volkan meydana getirir. Kısaca kıyamettir bu. Kalanlar hayatlarını devam ettirmeğe çabalayacaklardır. İlginçtir tüm Fransa yıkıntı halindeyken bir tek EIFFEL kulesi kendini koruyabilmiştir.

Savaşla birlikte Amerika'dan gelen çizgi romanlarda tıkanıklık giderek artmaktadır. FLASH GORDON'da bunlardan biridir ve BRAVO gençlik dergisi Altın çağın bu en önemli eseri artık ellerine geçmeyince, en güvendikleri ressam E.P. JACOBS'a GORDON'un kalan kısımlarını resimleme görevi verir. Alman sansürü bu devamın kısa kesilmesini emretmektedir. Derken BRAVO, Jacobs'un aynı tarzda

başka bir çalışma yapmasını ister. Tamamıyla FLASH GORDON benzeri LE RAYON U (U ışını) devreye girer.

Savaş bitimine kadar hazırlanan bilimkurgu çizgiromanlarında, bazı istisnalar dışında genelde Dünya ve başka bir gezegen arasındaki ilişki ele alınıyor ve çoğunlukla bu yabancı gezegendeki yaratıkların düşmanca tutumları üzerine oturtuluyordu senaryolar. Öbür taraftan cilalı öykülerdi bunlar. Hem şekil olarak (tüm ana karakterler güçlü, yakışıklı, güzel ve çekici) hem de öz bakımından (karakterlerin psikolojisinden ziyade olaylar ve iyinin kötüyü yola getirme çaresi olarak görülen çatışma, savaş önem kazanıyordu). Yeni dünyaların keşfi ve iyiyi temsil eden Dünyalının adaleti yerine getirmesiyle oyalanıyordu sanki bilimkurgu.

Savaşın doruk noktası, unutulmayacak bir insanlık suçu oluşturacak bir bombaydı. O zamana dek insanın bilmediği, tanımadığı bu bomba HIROSHIMA'ya atıldığı andan itibaren sadece savaşın seyrini değiştirmekle veya anlık, kısa ve uzun vadeli bir trajedi yaşatmakla kalmadı, insanın kendisini de sorgulamasına zemin hazırladı.

HIROSHIMA sanatları ve sanatçıları altüst etti. Japonya atom bombasından sonra oluşan GODZILLA adlı milli canavarını yarattı. Bilimkurgu yazarları hayallerinde, fantezilerinde bile ulaşamadıkları bir noktanın gerçek yaşamda mevcudiyeti karşısında dehşete düştüler. Artık teoriler, senaryolar farklı bir bileşime ulaşacak, umutsuzluk ve insani kirlenmenin korkunçluğu zihinlerde birtarafa mutlaka kazınacaktı. Bilimkurgu atom bombası ve radyasyonun etkisiyle fiziksel ve ruhsal değişime uğrayan canlıların çığlığına çok daha fazla yer ayıracak, bu yolla karakterlerin psikolojik yapıları deşilmeye çalışılacaktı.

Bilimkurgu bilinçaltını taramaya başlıyordu artık. Ve oradaki korkular keşfedildikçe, yeni alanlara doğru genişleyecekti.

Alex Raymond'un FLASH GORDON'u

Alien Filmlerine Mikroskop Altında Bir Bakış

Kerem Sanatel

ALIEN filmlerinin tümüne birden tek bir sıfatla yaklaşmak mümkündür; "Devam filmleri kötü olur tezini bozan bir istisna silsilesi!"

Yazımın çıkış noktasını da oluşturması açısından Alien filmleri, birer istisna olmaktan da ötededir. Zira her bölümde bir önceki bölümü aşmaya ya da en azından kendi tarzını oluşturmaya yönelinmiş ve genelde her devam filminde aynı amaç güdülmesine rağmen geri tepen bu düşünce - ilk bölümü zorunlu olarak saymazsak - Alien filmlerinin herbirini türlerinde küçük birer başyapıt haline sokmuştur.

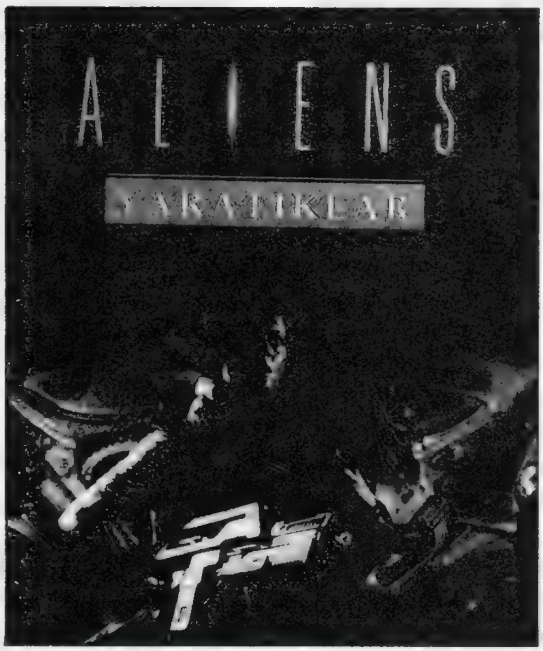

Birleştikleri birkaç göze batıcı unsur ve ana temalar dışında (ki bunlara değineceğiz) birbirinden üç farklı tarz barındırır Alien filmleri. Kabaca bir fikir vermesi açısından her bölümü birer cümleyle açıklamak kolaydır. Hem böylece ilerideki satırlarda derinlemesine inceleyeceğimiz karakteristik özellikler, ortak noktalar ve temalar hakkında bir ön bilgi de edinmiş oluruz.

İlk Alien filmine insafsız bir toplumsal eleştiri; "Aliens" a militarizm ve erkek şovenizmine bulanmış bir şok filmi diyebileceğimiz gibi "Alien 3"ü de şu sözlerle özetleyebiliriz: Tüm Alien filmleri içinde en karanlık, en estetik ve en duyarlı olanı. David Fincher'in ilk filmi olmasına rağmen yakaladığı entellektüel düzey ve hayli riskli bir devam bölümünü ait olduğu kurdela içerisinde bambaşka bir yere oturtması, kuşkusuz kendisini toplumsal kaygılardan arındırmış olmasına bağlı. "Ben bu filmi elli milyon insan için değil, kameradan ve ışıktan anlayan yedi sekiz arkadaşım için çekiyorum" demesi ve filmine - kendi deyimiyle - bir bira maşrapasına yaklaşır gibi değil de zarif, porselen bir fincana layık bir yaklaşımla bakması bu başarının somut kanıtları. Entellektüel olmanın baş koşullarından biri sayılabilecek bireyselliğin Fincher tarafından kullanılışı "Alien 3"e o farklı havasını katıyor doğal olarak. Her ne kadar Fincher, kaçınılmaz olarak şirket isteklerine (normalden çok daha az bir şekilde) boyun eğmek zorunda kalmışsa da (bunun en basit örneği iki buçuk saatlik kurgusunu kısaltmak zorunda kalışı) kişisel davranıp - özellikle de ikinci filmin aksine - bir kitle sineması yapmaktan kaçınması, "Alien 3"ün gişe başarısını tepetaklak edebiliyor. (Amerikan sinemalarında ilk gösterildiği haftadan sonra bariz bir düşüşe geçmiş ancak Avrupa sinemalarında paçayı kurtarabilmişti.) Fincher'in filminin, 1991'de TERMİNATÖR 2 ile güncelleşen ve çevrildikten altı yıl sonra tekrar gösterime girip iş yapan Cameron imzalı ALIENS kadar iş yapmaması hem esef verici hem de filmin entellektüel boyutuna işaret etmesi açısından dikkat çekicidir.

Şimdi lafı fazla uzatmadan gelelim, ana başlıklar altında, bu üç filmin birleştiği ve ayrıldığı noktalara neşter vurmaya.

1 - ALIEN filmlerinde MEKAN KULLANIMI ve GERİLİMİN YARATILIŞI:

Bilim kurgu sinemasında ütopyanın fetiş bir sembolü olan uzay gemisi, Ridley Scott'ın ALIEN'ında labirenti andıran karanlık koridorları, kuytu köşeleri ve belirsiz iç hatlarıyla klostrofobiyi güçlendiren bir mekan olarak karşımıza çıkar. Atilla Dorsay'ın film için yaptığı bir eleştiride dediği gibi, "Bugüne kadar bilimin son aşamasını temsil ettiği için hep çok net, temiz ve aydınlık olarak sunulan uzay gemisi." nin bu denli boğucu bir şekilde önümüze sunulması BK sinemasında bir ilktir.

Öykü tamamıyla bu devasa uzay gemisinde geçer. Gemi her ne kadar devasaysa da, Scott'ın onu kullanış tarzı esasıyla, klostrofobi duygusuna kapılmamızı engelleyemez. Klostrofobi, ALIENS'da daha hafif ama mutlaka kullanılmış olmak üzere, tüm bölümlerde ki hakim duygulardan birisidir. James Cameron, kendi filminde öyküsünü çok geniş bir alana yayarak bu

duyguyu zayıflatsa da kendine göre kullanmayı ihmal etmemiştir. (Sağ kalan bir grup askerin ve tabii Ripley'in Newt'un refakatinde havalandırma koridorlarını kullanarak iki büklüm bir halde kaçmaya çalıştıkları sahne ve bu rahat hareket etmeyi kısıtlayan daracık mekanda bir de yaratıklarla yapılan sıcak çarpışmalar, en göze batıcı klostrofobi atmosferini oluşturur) Cameron bu boğucu duygunun altını çizmektense - genel olarak - filmin kinetiğini arttırmayı tercih etmiştir. Kinetiği arttırmak için de, doğal olarak, karakterlerini dört nala koşturacağı geniş bir alan kurmuştur.

Fincher'in kullandığı mekan olan Fury 161 - Fiorina gezegeni de oldukça geniş bir mekanı gözler önüne serer. Tüm bölümler içerisinde en ilkel, en teknoloji yoksunu bu mekan, büyüklüğü açısından Cameron'ın belirsizliği, labirentvari koridorları açısından ise Scott'ın klostrofobi anlayışıyla birleşir. Ayrıca Fincher, kendi filminde özel bir atmosfer rengi kullanır. (Alien filmleri içinde bir ilktir bu.) ALIEN 3'e hakim olan renk, kahverengi ve tonlarıdır. Fincher'ın renk filitreleri ve bilimum işlemlerle desteklediği bu stili, Fury 161 gezegeninin çöl ortamını aktarmak açısından ustaca bir yaklaşımdır. ALIEN 3'teki bu kimlik rengi, filmin ve aynı zamanda seriyalin korkutuculuğuna yeni bir boyut ekler; Doğallık! Gerçekten de ALIEN 3'ün mekanı Scott'ın ve Cameron'ın filmleri gözönüne alındığında fazlasıyla doğal, yalın ve gerçekçi durmaktadır.

Scott gerilimi arttırmak için mekanı çok iyi kullanmasının yanısıra karakteristik tarzı olan yakın plan çekimleri profesyonelce kullanır. Bildik "Yaratık ha çıktı, ha çıkacak." gerilimini kullanmaktan öte birşeyler yapar Scott. Bu taktiği eğer kullanıyorsa, seyirciyi aptal yerine koymadan, sonuna kadar devam ettirir. Öne sürdüğü malzemeyi ve anlatım biçimini niçin kullandığının bilincindedir. Zira Scott, "Ha çıktı, ha çıkacak" biçemini ortaya atıpta sonuçlandırmadığı sürece, seyircinin filme bir süre sonra gayet soğukkanlı bir şekilde yaklaşacağını bilmektedir. Bunun en iyi örneği Harry Dean Stanton'ın bulunduğu sahnede gerçekleşir. Stanton, geminin maskotu olan kedinin peşine düşmüştür. Bir ara yukarılardan bir yerlerden akan suyla uzun uzadıya yüzünü yıkar. Scott, kullandığı yakın çekimli bu sahnede gerilimi öyle bir yükseltir, sinirleri öyle bir gerer ki filmin neredeyse doruk sahnelerinden birini ortaya serer. Ve dediğim gibi, kullandığı formülü eninde sonunda sonuçlandırır. Stanton, yaratıkla yüzleşir.

Scott, Cameron'ın aksine hoplatıp sıçratma numaralarına pek yüz vermez. Hele hele Cameron'ın özellikle filminin ilk yarısında yaptığı gibi, perdede görünen her nesneyi, her hareketi yaratıkmış gibi göstermeye kalkmaz. Sonuçta bunlar gerilim yaratmanın değişik yöntemleridir ve geniş anlamda her taktik kabul görmektedir. Ancak Scott'ın geriliminin kendi içinde daha olgun ve dinamik olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Scott, şok sahnelerini tabii ki kullanır. (Ash'ın çıldırdığı, yavru yaratığın John Hurt'un içinden fırladığı ve Tom Skerrit'in öldürüldüğü sahneleri anımsayınız.) Fakat bu sahneler Scott'ın olgun gerilim bilincinin ürünleridir ve Cameron'ın yersiz yere hoplatıp sıçratmaları gözönüne alındığında ayakları yere daha sağlam basmaktadır.

Cameron, şok sahneleri yaratmada Scott'tan hiçte geri kalmaz. Ancak onun tarzı - tabii ki - farklıdır. Scott gerilimi ağır ağır yükseltip aniden sonuçlandırmayı tercih ederken, Cameron hareketi (kinetiği) arttırır ve seyirciyi hop oturtup hop kaldırmayı hedefler. ALIENS'ta hareket bir kez başladı mı durdurak bilmez. Üstelik (filmin 140 dakikalık süresine karşılık) tempo aksayacağına giderek yükselir. Seyirciyi neredeyse yoran bu taktik, Cameron'a özgü bir başarıdır. ALIENS'ın seyirciyi tartaklayan şok etme tarzı sırtını daha çok, Cameron'ın militarist bakış açısının da etkisiyle, sıcak çarpışma sahnelerine dayamıştır. ALIEN'da amansız yaratıkla aniden karşılaşan ve çabucak öbür tarafa göç eden karakterlerin yerini, ellerinde son derece gelişmiş silahlarla (ki onlar bile yetersiz kalacaktır) canhıraş bir şekilde dişe diş, kana kan boğuşan karakterler alır. Saniyede bilmem kaç mermi atan makineli tüfeklerin takırtısı, alev makinalarının homurtusu, askerlerin yaratıkla kucak kucağa dövüştükleri anda ki çığlıkları, yaratığın devingen hareketleri seyircideki adrenalini doruklara fırlatan keşmekeşi oluşturur. Bunça hareket, teknolojik oyuncakların bolluğu (ilk bölümde ürkütücü bir yaklaşımla sunulan gelişmiş teknoloji, ALIENS'ta bir anlamda iade-i itibar kazanır) Cameron'ın filmine baskın bir çizgiroman duygusu katar. İleride de değineceğimiz üzere bu özellik, Cameron'ın bu filmini daha az tematik ve felsefi yaklaşım getirmekten uzak kılar.

Fincher'ın filminde ise gerilim daha durağandır. Sert iniş çıkışlar göstermez. Gerilim - tıpkı yaratık gibi - biryerde saklanır adeta ve zamanı gelince kendini gösterir. Ne eksik ne de fazla. Ölçülü bir gerilim kullanır Fincher. Karamsarlığıyla Scott'a daha yakındır. Seriyal içerisinde ilk kez, karakterleri öne çıkartıp yaratığı biraz daha geri plana iter. Çift Y kromozomlu (yani doğuştan katil) mahkumların varlığı ve Ripley'in onların arasındaki tek kadın oluşu gibi unsurları

yeni gerilim formülleri olarak kullanır. Gerilimi yalnızca yaratığın varlığı değil, mahkumlar ve Ripley arasındaki sinsi elektrikte yükseltir. Zira Sight & Sound yazarı Amy Taubin'in dediği gibi "Mahkumlar için asıl yaratık Ripley'in kendisidir"

Fincher her ne kadar Alien filmlerine duyarlılık getirmişse de gerilimi tümüyle elden bırakmak istemez. Duyusallık ve gerilim arasında kurduğu köprüyle her iki duyguyu da eşit oranda ve eş zamanlı bir şekilde yükseltmeyi başarır. Seyirci için bundan daha sarsıcı birşey tabii ki mümkün değildir. (En azından bir Alien filminde herşeye hazır olduğunu hisseden seyirci için.) Hicks ve Newt için düzenlenen yakma töreni ile köpeğin içinden çıkan yeni yaratık arasında kurgulanan görüntüler ve tüm final, hüznün ve gerilimin eş zamanlı olarak arttırılmasına örnek gösterilebilecek sahnelerdir.

Fincher, filmin "olmazsa olmaz" yaratığını Cameron'ın uluorta kullanışının aksine, yine Scott'a yaklaşarak, olmadık anlarda sokuverir öyküsüne. Scott'tan farklı olarak - yine - iki zıt duyguyu çakıştırmak ve bu yolla seyirciyi şok etmek için yapar bunu. (Clemens'in Ripley'e içini döktüğü sahnenin sonunda yaratık çıkagelir ve Clemens'i haklar. Hatta dahada beklenmedik birşey yaparak Ripley'i daha önce hiç olmadığı kadar savunmasız bir şekilde yakalar. Doğrusu seyircinin o andaki hali Ripley'den hiç te farklı değildir.)

Fincher'in gücü yalnızca korku ya da gerilim yaratmakla yetinmemesinden kaynaklanır. Ve bu iki duyguya epey zıt düşen hüznü ve duyarlılığı hiç te yapay hale getirmeden onlarla iç içe sokar.

2 - ALIEN filmlerinde EROTİZM ve CİNSELLİK

Alien filmlerine bu açıdan bakmak ilk anda garipsenebilirse de Alien filmlerinin, yaşamın en olağan ve kaçınılmaz parçası olan cinsellikten ve uzantısı olan erotizmden hiç pay almadığını söylemek akla yatkın olmaz. Farkı, Alien filmlerinin bunu doğrudan yapmamasında ve çoğu filmin aksine cinselliği 'kör gözüne parmağım' tarzıyla yansıtmamasındadır. Ancak Alien filmlerinde kullanılan cinsellik ve erotizm, diğer Hollywood yapımları gözönüne alındığında seriyalin sinema tarihi içerisinde durduğu yerden çok daha aykırı bir yerde durmaktadır. Tabii ki Amerikan sansürünün ve muhafazakar film şirketlerinin izin verdiği ölçüde.

Ridley Scott'ın ALIEN'ının "insafsız bir toplum eleştirisi" diye nitelendirildiğini belirtmiştik. Filmin bu nitelemeyi haketmesi yalnızca iktidar sahibi insanların kişisel çıkarları uğruna emirlerindeki kişileri gözden çıkarması temasını işlemesinden değil, Amerikan halkı için sanıldığından çok daha fazla önem taşıyan cinsiyet kurallarını alt üst etmesinden kaynaklanır. Peki Scott'ın filmi bunu nasıl yapar?

Bunu yapan Scott'ın filminden çok Dan O'Bannon'ın yazmış olduğu öyküdür. O'Bannon'ın yarattığı herşeyden önce cinsiyetsizdir. Ve cenininin büyüyebilmesi için cinsiyet ayrımı gözetmeksizin insan vücudunu kullanır. Fakat Amerikan halkının asıl korkusu burada ayyuka çıkmaz. Asıl korku, John Hurt'un yaratığa hamile kalması ve onu doğurmasıyla ayyuka çıkar. Eleştirmen Amy Taubin'in saptaması çok yerindedir; "Bu (erkeğin hamile kalması) aslında Amerikan erkeğinin korkusudur."

O'Bannon'ın karakterleri altı kalın çizilmiş tipler değildir. Kimse - son ana kadar - öne çıkmaz, ki Ripley'in finalde tek başına kalışı, B sınıfı korku filmlerinde sıkça kullanılan 'katille tek başına kalan savunmasız kız' klişesinin bir anlamda tekrarıdır. Farkı da Ripley'in ruhen ve bedenen daha güçlü bir portre çizmesindedir. Veronica Cartwright tarafından canlandırılan panikli, mızmız tipin tam tersine genelde soğukkanlı, kararlı ve kolay lokma da değildir. (Zavallı Ripley, özellikle ikinci bölümde başına gelecekleri ve yakacağı kalori miktarından habersizdir.) Güçlü, erkeksi kadın tiplemesi ile (ki Cartwright'ın yanında ister istemez erkeksi tipine bürünür) Ripley'in androjen karakterinin temelleri atılır.

İlk filmde temeli atılan yalnızca bu değildir. İlk kez tanıştığımız muhteşem tasarımlı, benzersiz Yaratık'ın anatomik yapısı başlı başına erotik çağrışımlarla yüklüdür. Yaratığın kafa biçimi ve ikinci çenesi açıkça fallusu, dudakları ise bir vajinayı andırmaktadır. Tasarımı Giger'in yaptığı düşünülürse bu çağrışımların hiç te uç noktalarda gezinmediği, hatta Giger'in çizimleri gözönüne alındığında hafif bile kaldığı anlaşılır.

Devreye James Cameron girdiğinde, muhafazakar yaklaşımıyla birlikte Scott'ın hissettirdiklerini bir anlamda tuz buz eder. Film tam bir erkek filmidir. Öyle ki Jenette Goldstein'ın canlandırdığı kadın askerin yanında Ripley bile fazlasıyla kadınsı durmaktadır. Yani nam-ı diğer güçlü kadın tiplemesinin suyu çıkarılmış, ortada ya sadece erkekler ya da erkek mi kadın mı olduğu anlaşılamayan, maço tavırlarla ortalıkta gezinen Goldstein ve Weaver gibi tipler

kalmıştır. Cameron zaten ortalığı ağır makinelilerle donatarak ve diyaloglara alabildiğince argo sokuşturarak felsefi anlamda derinlikten uzaklaşmış, fazlasıyla maço bir Alien filmi yapmıştır. Ancak Cameron'ın bozgunculuğu ve kendi tarzının getirdiği saplantılı mantık düzeneği bu kadarla da kalmaz. Bugüne dek cinsiyetsiz olmasıyla rahatsız edici bir tema barındırdığını düşündüğümüz yaratığın yumurtlayanına "Kraliçe Yaratık" deyiverir. Üstelik daha da ileri giderek Ripley'in ona "Kaltak" demesini de sağlar. Newt'a sahiplenerek annelik dürtülerini tatmin eden Ripley ile Kraliçe Yaratık arasındaki uzun soluklu dövüşle de dişiliğin altıkalın kalın çizilir. Bu, önceden Hicks'in kocalık ayaklarına yattığı rolle de desteklenmiştir zaten.

Hissedilmesine karşın Hicks ile Ripley arasındaki olumlu elektriğin altı çizilmez. Duygusal tek bir sahne dahi geçmez aralarında. (Biri hariç; Hicks Ripley'e yer gösterici saatini verir. "Bu saatle seni nerede olsan bulurum." der. Onun Ripley'e sahiplendiğini hissettiğimiz bir bu sahne vardır, bir de anlamlı bakışlar - aman ne romantik!)

İyimser düşünürsek, Cameron'ın karakterlerini oradan oraya koşuşturup ateş ettirmekten buna harcayacak vakti yoktur.

Zaten seyirci de Cameron gibi düşünmektedir. Böylesine nefes kesici bir hikayenin içinde, heryerde görülen türden yapışkan aşk ilişkilerini görmek gibi bir beklentileri de yoktur. Oysa duyarlılık demek yalnızca iki cinsi yakınlaştırmak demek değildir. Böyle düşünenler, Fincher'in filmini tabii ki çok tutacaklardır.

Gerçekten de Fincher, Alien hikayesine üçüncü kez el attığında söylenebilecek herşeyi söylemiş, Scott'ın yeltendiği ve Cameron'ın bozduğu felsefi derinliğe önemli ölçüde vakıf olmuştur. Bir anlamda da olması gerekendir bu. Çünkü yaratık üzerine odaklanan bir öyküde hareket öğesine dayandırılarak anlatılabilecekler bitmiştir. Fincher'in durduğu nokta çok hassas bir noktadır. Zira ya işin suyu ya da Alien öyküsünün bünyesindeki temalar ve içerikler öne çıkacaktır.

Fincher, önce Ripley karakterinin kafasını kazıtarak benzersiz bir iş yapar. Böylece iki şey elde etmiş olur. Hem ilk Alien filminden bu yana hissettirilen androjen görüntünün altını çizer, hem de - adeta bir dönüşümü vurgularcasına - Ripley'in anatomik olarak yaratığa ne kadar benzediğini gösterir. Özellikle bir sahnede Fincher, Ripley'i yaratıkla fiziksel olarak özdeşleştirmekte kararlı olduğunu ispat eder; revire ölümden kıl payı kurtulmuş, yarı çıldırmış bir mahkum getirilir. Kapalı bir perdenin arkasından mahkumun isterik konuşmalarını dinleyen Ripley (ki bu esnada kamera kendisini arka plandan görüntülemektedir.) kafasını sağdan sola doğru yavaşça çevirir. Gerekli hiçbir nedeni bulunmayan bu hareketin amacı açıktır. Işık ve kamera açısının da etkisiyle Ripley'in kel kafası alenen yaratığın kafa yapısını andırmaktadır. Ripley, içinde yavru bir yaratık taşımasıyla - kendi deyimiyle - zaten artık aileden sayılmaktadır. Fincher ise bunu ironik bir olgudan öteye götürüp vurgulamak, soyutlamak istemiştir.

Ripley'in yeni imajının androjenliğini güçlendirdiğini belirtmiştik. İşin ilginç yanı Fiorina'daki herkes dazlaktır ve Scott'ın filminde yalnızca yaratığa maledilen cinsiyetsizlik ALIEN 3'te tüm karakterlerin bir özelliği haline gelmiştir. Bu durumda kaçınılmaz olarak eşcinsel temalar göze batmaya başlar. Öyle ki Clemens ile Ripley arasında geçen sevişme sahnesi gösterilmez. (Hatta tek bir öpüşme sahnesi bile.) Bugüne dek Ripley'i hiç değilse bir kez olsun kadınsı - hatta doğal - bir halde görmek isteyen seyircinin beklentisinin boşa çıkarılması, tabii ki bu nitelikteki bir sahnenin içerdiği rizikolar yüzündendir. 20th Century Fox gibi muhafazakar bir şirketin, tek bir kamera açısıyla bile eşcinsel bir ilişkiyi gösteriyormuş gibi duracak bu sahneye izin vermesi umulamazdı doğallıkla. Ripley'i 'gerçek ve kadın' olmaktan uzaklaştıran, bu kez değişiklik uğruna yapılan imaj değişikliği (dazlaklık) olur.

Yine de Ripley karakteri, ALIEN'da hele ki ALIENS'ta olduğundan çok daha kadındır ALIEN 3'te. Bunun da iki sebebi vardır; Ripley'den çok daha katı mahkumların varlığı ve Fincher'in bakış açısı.

3 - ALIEN filmlerinde YARATIK!

Kuşkusuz tüm seriyalin en ketum, en bilinmez öğesi, olmazsa olmazı, H.R. Giger imzalı anti kahraman "Yaratık"tır. Ancak ve ancak erken efsane, ürkütücü dahi Giger'ın tasarlayabileceği bir yaratık. Ama ne yazık ki üç bölüm boyunca açımlanamayan bir antikahramandır. Bilinmez olan şey korkutucudur, gibi yaygın bir düşünce yüzünden bugüne dek yaratığa hiçbir açıklama getirilmemiştir. Özellikle ilk filmde "Ben öcüyüm ve onun için de öldürürüm." gibi durur. Neden öldürdüğüne dair hiçbir açıklama getirilmez. Kendi filminde pekçok şeyi zedelemesine karşın bu duruma tek açıklık getiren Cameron olur. ALIENS'ta

yaratıklar öldürür çünkü kraliçe yaratığı ve yumurtaların bulunduğu mekanı koruma içgüdüsüyle hareket etmektedirler. Filmin ismiyle (ALIENS = YABANCILAR) kastedilen gerçekten yaratıklar mıdır yoksa kolonileşen yaratıkları rahatsız eden ve yaratıkların gözünde "Yabancı" olan insanlar mıdır? Cameron'ın böyle bir ironi vasıtasıyla - istemeden de olsa - izahat getirmeye çalıştığı da söylenebilir geniş anlamda.

Cameron, kendi yaratıklarının aslında zeki olduklarına bir iki zayıf diyalogla ve Ripley'in kraliçe yaratıkla ilk karşılaştığı sahneyle değinir. Cameron hiç değilse bu açıdan yapıcı bir iş yapmıştır; ama Cameron'ın bu yaklaşımı, anlam talihsizliği açısından diğer Alien filmleriyle çelişir. Zira ALIEN 3'te yaratık hiç te zeka belirtileri göstermez.

Tüm bunlar, yaratığın bir anti-karakter olarak sivrilmesine rağmen ona bir açıklama getirilmediğini gösteriyor. Yaratık hakkında bize söylenenler sadece işgalci (ALIEN ve ALIENS'ta) yırtıcı ve öldürücü (tüm Alien filmlerinde) oluşu.

Yaratığın dış görünümüne daha evvel hafifçe değinmiştik. Özellikle son filmde yaratık belirgin bir revüzyondan geçirilir. Giger'in kendi tabiriyle yaratık "Daha hayvani ve daha zarif" tir. İnsanı andıran anatomik yapısından kurtulmuştur. İlk Alien filminden ALIEN 3'e kadar geçen 13 yılda şaşırtıcı bir hızla gelişen bilgisayar ve sinema teknolojisi, yaratığa ihtiyacı olan kusursuzluğu katar. İçinde bir aktörün olduğu yaratık kostümlerinin yerini bilgisayarla yaratılmış virtual reality görüntüleri alır. Özellikle de ağır plastilk makyajın getirdiği hantallık ortadan kalkar, yaratığa serilik ve estetik kazandırılır. Hele hele Cameron'un - tabiri yerindeyse - at gibi koşuşturan devasa, hantal yaratıklarının yanında Fincher'inki çok daha gerçek durmaktadır.

***

Ripley karakterinin son filmde ölmesine ve Sigourney Weaver'in "Alien defteri benim için kapandı" demesine rağmen yapımcılar dördüncü bir Alien filmi üstünde çalışıyorlar.

THARG'S FUTURE-SHOCKS SKIRMISH!
KOORDİNATLARA GÖRE İSTEDİKLERİ YERE YARMIŞLARDI: CEHENNEM SİLAHLARI INA-ZIRDI VE AMAÇLARI DÜNYA'YI YIKMAKTI!
GELDİK Mİ KOMUTAN; BURASI DÜNYA MI?
EVET! NE KADAR ŞEYTANİ GÖRÜNÜYOR! BİRLİKLERİMİZİN DAHA ÖNCE UĞRAMADIĞI BİR GEZEGEN!
YAZAN ROBOT: ALAN MOORE
ÇİZEN ROBOT: DAVE GİBBONS
KALİGRAF ROBOT: AŞKIN GÜNGÖR
ELEKTRONİK DALGALARIN OLUŞTURDUĞU MANYETİK BİR ALANLA KORUNUYORLAR!...
HİÇ SORUN DEĞİL! BU ONLARIN YOK OLUŞUNU ENGELLEMEYECEK!
BİZİM TEKNOLOJİMİZ ONLARDAN ÇOK İLERİDE; ÜSTELİK DAHA KENDİLERİNİ KORUYACAK SİLAHLARI BİLE YOK!
BLEEP BLEEP BLEEP
SALDIR?...
NE OLDU WHURR?
ÇOK GARİP! ÇIKIŞ YERİ BELLİ OLMAYAN GÜÇLÜ BİR IŞIKLA YURULDUK. İNANILMAZ BİR GÜÇ!
TAM BEŞ GEMİMİZ İMHA EDİLDİ! HEMEN KARŞILIK VERMELİYİZ!

AH!
DWIBBLE! DWIBBLE! DWIBBLE!
IŞIN TORPİDOLARIMIZI HAVAYA UÇURDULAR VE GÜÇ KAYNAKLARI'MIZIN ALTI TANESİ İMHA EDİLDİ!
HİÇ BİR HATAMIZ OLMADIĞI HALDE BÜYÜK ZARAR GÖRDÜK!
NEEE!
DWIP!
GUBBLE!
DONANMANIN GERİ KALAN KISMI ATOMİZE OLSUN! SALDIRIYI KIRMALIYIZ! BÖYLE GÜÇLÜ SİLAHLARI OLANLARA KARŞI ELİMİZDEKİ GÜÇ ÇOK YETERSİZ!
ARTIK ÇOK GEÇ! BİR IŞIN TOPU ÜZERİMİZE DOĞRU GELİYOR! ARTIK KAÇMAMIZ İMKANSIZ!
BOOP! BOOP! BOOP!
AAARRRGH!
SPLIBBIT!
SPLIBBIT!
AAARGH!
AAARGH?
HEY JOHN! BU UZAY İSTİLACILARI OYUNU "AH" DEDİ VE KAPANDI! NE BİÇİM ATARİ BU?
SPACE INVADERS
SPACE INVADE
BIRAK ŞUNU NORMAN! BÜTÜN GÜN ONUNLA OYNADIĞIN İÇİN BEYNİN SULANDI! YETER ARTIK!
GÖREN DE SENİ DÜNYAYI KURTARIYORSUN SANIR!...

– BİTTİ –

Cehennem

Recai Dinçer

1975 yılı ekim ayı insanlık tarihinin dönüm noktalarından biriydi. Çünkü Sovyetler Birliğinin uzaya aylar önce fırlattığı iki uzay sondası "Venera 9" ve "Venera 10" Venüs gezegenine ulaşmışlardı. Adını mitolojideki gençlik, güzellik ve aşk tanrıçasından alan Venüs gezegeninin tüm sırları insanoğlunun gözlerinin önüne serilecekti. Tüm Dünya gözlem istasyonları ve TV istasyonları gönderilecek resimleri, TV yayınlarını ve çözülecek sırları bekliyordu.

Venera'ların gezegene yaklaştıkları sırada gönderdikleri bilgiler oldukça ilginçti. Hele atmosfer içine girilince gönderilen bilgiler bilinen gerçekleri ve sanıları bir anda altüst etti. Venüs gezegeni adının temsil ettiği gibi genç, güzel, ölümsüzlük simgesi bir aşk tanrıçası değil, korkunç tuzaklarla, tehlikelerle dolu, insanoğlu için değil üzerinde yaşamak, yaklaşılması bile düşünülemeyecek cehennem gibi bir yerdi kısacası. Ellidokuz gün süren gecesi ve gündüzü, dörtyüzseksen santigrad dereceye varan yüzey sıcaklığı ve Dünya atmosferinin tam doksan katına eşit bir atmosferi vardı.

Karbondioksit, sülfirikasit, hidroklorikasit eriyiklerinin yoğun bir biçimde doldurduğu bu atmosferi saatte üçyüzaltmış kilometre hızla esen fırtınalar habire savurup duruyordu.

***

OS, kendini rüzgara bırakmış, yolculuğunu sürdürüyor, hem düşünce kapasitesini geliştiriyor, hem de iyon toplayarak besleniyordu. Arada bir toplumundan soyutlanıp, yukarılara çıkarak oradan esrarlı göz kırpışlarla parıldayan uzak 'Yıldız'ları seyretmek ve onlarla ilgili hayaller kurmak en sevdiği şeylerdi. Ama uzun süre yukarıda uzun süre kalınca 'Güneş'in ışınları koloni vücudunu zedeliyordu. Onun için yukarılarda çok fazla kalamıyordu.

Yine bir seyahat anında pozisyonunu ayarlayıp kendisini yukarılara fırlatacak güçlü rüzgarı bekledi. Çok geçmeden fırsat çıkmıştı. Alttan gelen güçlü rüzgar yeşil sülfür bulutlarıyla birlikte geldi. Üzerinde salındığı yoğun hidroflorik asit ve karbonmonoksit katmanından koparırcasına alınıp yukarıya; yıldızlara bulutların son bulduğu bölgeye doğru atıldığını hissetti. Gezegenin çekimine kapılıp az sonra yeniden aşağılara çekileceğini biliyordu. Aşağıyı basınç ve ısıdan, ayrıca beslenecek iyonlarında az olması nedeniyle pek sevmezdi.

Halbuki eskiden, yeni oluştuğu devrelerde, aşağıdaki sıcak kayaların bulunduğu bölgelerdeki kalıntılarda oynamayı severdi. Onların ne olduğunu sorduğunda toplumlarının ortak bilinci bu kalıntıların uzak gezegenlerden gelip düştüklerini, içlerindeki değişik fiziki yaratıkların öldüklerini açıklamıştı. O basit fiziki yaratıklar, OS ve bireyi olduğu toplumlarının yapısını antimadde olarak bilirlerdi. Onlarla aralarında boyut ve frekans farkı vardı. O yaratıklara ait yasalar kendi evrenlerinde OS ve toplumuna ait yasalarda burada geçerliydi. O zamanlar, kendisini düşünmeye ve dolayısıyla hayal kurmaya sevkeden bu öğrendikleri olmuştu.

Biraz önceki yeşil fırtınadan daha güçlü bir rüzgar, fırtına onu bu kez daha yükseklere attı. Yine parıldayan sayısız yıldızların karşısındaydı. Güneş ise her zamanki gibi sıcaklık, ışık ve yiyecek püskürtmekteydi. O anda yine ölen yaratıkları anımsadı. Onlar beslenirken de Güneşten yararlanıyorlarmış ama dolaylı olarak... Bitki dedikleri altsınıf yaratıklar aracılığı ile güneş ışınlarını hasat edebilirlermiş.

- "Halbuki biz evrimde daha ileri gittik. Güneşin ışınlarını doğrudan doğruya hasat edebiliyoruz. Tek bir besin kaynağımız var iyon... o kadar!" diye düşündü.

Toplu bilinçel bağlantısını koparmış, düşünüp kurgulamaya, hayal kurmaya dalmıştı ki birden yıldızlardan birinin hızla hareket ettiğini gördü. Üstün algı yeteneği sayesinde bu hareketin bir yıldıza ait olmadığını anladı. Bu uyarım onu heyecanlandırmıştı. Toplu bilinci oluşturan toplumun diğer bireyleri gibi, şekli ve dış hatları kesinlikle belli olmayan ancak fonksiyon göstermediği zaman uzaktan altmış santimetre kadar boyunda bir yumurtaya benzeyen, dalgalanan, değişik biçim ve yoğunluğa dönüşebilen bir yapıya sahipti. Fosfor ya da radyoaktif elementler gibi ışığı azalıp çoğalan milyonlarca ve milyonlarca mavi-yeşil mikro kıvılcımlardan oluşan elektriksel varlığı, hissettiği he-

yecanla değişimler geçirirken ve kıvılcımlar yoğuşurken titredi, hızla aşağılara kaydı.

Gösterdiği reaksiyon toplu bilinci uyarmıştı. Bunun algılanmasından sonra gezegen yüzeyini kaplayan tüm değişik frekans yaratıkları fonksiyonların sıfıra indirerek yaklaşmakta olan yabancı ve değişik nesneyi algıladılar. Sıfıra indirgenmiş fonksiyonlarıyla artık onları hiçbir fiziksel yasa ya da cihaz bulup çıkaramaz, algılayamazdı. Tam bu durgunluk başladığı sırada yabancı araç, yeşil sülfür bulutlarına daldı. Arkasında biryerden hemen bir başka nesne çıkarak açılıverdi, düşüşü yavaşlatmıştı.

OS elektriksel fonksiyon göstermemeye dikkat ederek bir bulut gibi dağıldı ve yabancı cismin çok yakınında, aşağılara doğru sürüklendi. Bu sırada onu çok yakından inceleme fırsatı bulmuş oluyordu. Bu nesne her zaman merakla izleyip, hayaller kurduğu yıldızlardan gelen misafirdi. Yavaşça sıcak, yumuşak kayaların yanıbaşına kondu.

***

İçinde metabolizması olan canlı yoktu. Ama aracın çok çeşitli mekanik ve fiziksel fonksiyonları vardı. OS bunları çözümlemek için kendisini onun yayın frekansına adapte etti, yavaş yavaş aynı ritme ulaştı. Bir üreteç içerisinde iyon asıllı ve iyon tahrikli değişik titreşimler üretiyor, daha sonra üretilen bu frekans modüle edilmiş bir biçimde yukarıdaki yuvarlak çukurluktan fışkırıp sonsuzlukta kayboluyordu. Bu bir yayındı.

Bireyi bulunduğu toplum yayını algılayıp, yerini saptayarak gelip, aracın çevresine toplandılar. Oluşturdukları manyetik alan o denli güçlüydü ki, nesnenin ürettikleri bu alanı aşamayıp tekrar kendi üzerine dönmeye başladı.

Geri dönen bu sinyaller, yayın için hazırlanmış hassas elektronik cihazlara zarar verip onların susmasına neden oldu.

OS buna oldukça üzüldü ve toplumu oluşturan diğer bireylere kırıldı. Duygusal varlığı ümitsiz ve çaresiz titreşimlerle dalgalandı. O araçta diğerleri gibi kısa bir süre içinde asit eriyikleri içinde kısa zamanda eriyip diğerleri gibi bir yığına dönüşecekti.

Yaşlı bireyler iyice yaklaştılar. Vücutlarından çıkan uzantılarla aracın orasına, burasına dokundular. Birisi aracın verdiği sinyallerin kaynağının büyükçe bir kutu olduğunu algıladı. Bu kutuda çok miktarda besin vardı. Gerçi büyük yıldızdan fışkırmalarla doğrudan gelen besin daha iyiydi ama o alırken ağrı veriyordu. Araçtaki ise eziyetsizdi, daha durgundu. Başka uzantılarda salarak araçtaki tüm enerjiyi emdiler.

***

1975 yılı ekim ayında Venüs gezegenine inen Sovyetler Birliği sonda aracı Venera 10 fiziksel ve kimyasal bilgilerden oluşan bilgiler dışında, gezegene kendisinden bir saat önce inen Venera 9 aracı gibi TV görüntüleri veremeden susmuş, insanoğlunun umut bağladığı bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Orhan Seyfi Şirin

Bilimkurgu - Ütopya

Gelecek Yüzyıllardan Anılar

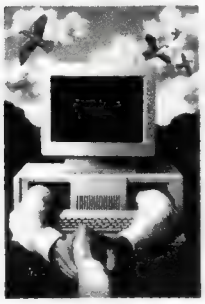

Sanat İhlas Yayınları

CENNET ATLARI ve 13.000 YIL SONRA isimli bilimkurgu romanlarının yazarı O. Seyfi ŞİRİN'den yeni bir bilimkurgu roman daha!

GELECEK YÜZYILLARDAN ANILAR

Kitapçılarda! Mutlaka okuyun!

Victor Frankenstein Tanrıya Karşı

Nazım G. Forta

Frankenstein or the Modern Prometheus, yazıldığı ondokuzuncu yüzyılın başından bugüne kadar her dönemde insanları derinden etkilemiştir. Yazıldığı döneme oldukça uygun olan kitap, birçok çağdaşının aksine gizemini günümüze kadar korumuştur. Edebiyatla uğraşanların dışındakilerin de bu kitaptan etkilenmiş olmalarının nedeni kitabın insanların gizli bazı korkularını ve şartlanmalarını kurcalaması ve bunu yaparken de onların karşısına modern yaşamın ve bilimsel gelişmenin bir yansımasını koymasıdır. Edebiyatta bilimsel gelişmenin normalde mümkün olmayan olayları mümkün kılması, bilimkurgu türünün özü sayıldığı için Frankenstein birçokları tarafından ilk bilimkurgu romanı sayılır.

Edebiyatta ve söylencelerde ölümden sonra dirilen, diriltilen veya başka malzemelerden yaratılan insanlarla ilgili çok sayıda örnek vardır. Ancak bunların tümünde, bu anormal olayların nasıl olup da gerçekleştiği sorusu her zaman doğaüstü güçlerle, şeytan ve tanrıyla cevaplanmıştır. İnsanlar ancak dolaylı yollardan bunları gerçekleştirebilirler. Örneğin Prag'lı haham Rabbi Löw, bir golem (robot-yapay insan) yapar* ve onu alnına tanrının kutsal adının yazılı olduğu bir kağıt yapıştırarak canlandırır. Yapay insan yaratmaya çalışan diğer karakterler de bu işi ancak şeytanın yardımıyla başarırlar. Şeytanın yardımıyla yaratılan insan da her zaman kötüdür. Bu tür hikayeler, ortaçağda insanları korkutmak için yeterliydi, ancak, aydınlanma çağı ile birlikte ortaya çıkan modern felsefeler, rasyonalite ve pozitivizm dünyayı değiştirdi. Ondokuzuncu yüzyılın başlarında bilimsel gelişmeler daha önce görülmemiş bir biçimde günlük hayatı etkilemeye başlamıştı.

1771 yılında İtalyan anatomist Luigi Galvani, gövdeden ayrılmış bir kurbağa bacağının elektrik verildiğinde şiddetle kasıldığını buldu. Bu türden deneylerin sürmesiyle insanlar elektriğin hayatla mistik bir bağlantısı olduğu kanısına kapıldılar. (1) Bu nedenle, bilim dünyasında neler olup bittiğinden haberdar olan Mary Wollstonecraft Shelly'in de romanında ölülere hayat verirken elektriği (bilimi) kullanması şaşırtıcı değildir.

Peki ama bilimin özelliği nedir? Bilim tarafından oluşturulmuş bir canavarla mistik güçler tarafından oluşturulmuş bir canavarın ne farkı olabilir? Bu soruların cevapları, bilimin bir araç olmasında gizlidir: bilim tarafından oluşturulmuş bir canavar denirken, bilimi kullanan insanlar tarafından oluşturulmuş bir canavar kastedilmektedir. Bilim yardımıyla insan aracıları işe karıştırmadan amaçlarına ulaşabilir. İnsan, bilimi kullanarak tanrının iradesinin karşısına kendisininkini koyabilir. Zaten bilim de doğaüstünü ve dini dışlayan bir doğaya sahip olduğu için, bu göreve uygun bir araçtır. Burada tanrıya yönelik bir saldırı gizlidir: eğer insan kendi düşüncesinin ve emeğinin ürünü olan bir araçla şeytanı nötrleştirebiliyorsa, onu iyi versiyonu olan tanrıyı niye nötrleştiremesin?

Bilimin bir araç olduğunu daha önce söylemiştim. Peki bu aracı kullanacak olan kimdir? Nasıl bir insan bu yetkin aracı tanrının iradesine karşı yıkıcı bir silah olarak kullanmaya kalkışabilir? Yaratma iradesini tanrının tekelinden kurtarıp insanlığa getirmeye çalışan modern Prometheus, ancak çılgın veya cahil biri olabilir, çünkü tüm dinlerin mitolojileri, tanrıya karşı geldiği için mahvolan insanlarla doludur. Sağlıklı ve uygar kişiler şüphesiz böyle bir şeye kalkışmazlar. Diğer taraftan cahil birinin, uygarlığa yabancı bir barbarın da bilimle uğraşması pek mümkün olmadığından, aranan karakter, "çılgın bilimadamı"dır. Victor Frankenstein, yirminci yüzyılın ilk yarısında bilimkurgu ve korku sinemalarının en önemli öğesi olan "çılgın bilimadamı" tipinin prototipidir. Gerçi o henüz ardılları gibi dünyayı ele geçirme hayalleri kurmaz, ama yalnızca bilgisini ilerletmek için tüm insanlığı tehlikeye atacak deneyler yapabilir.

Frankenstein, "Babam eğitimim sırasında, doğaüstü korkuların zihnimi etkilememesi için gereken önlemleri almıştı" der. (2) Toplumdan soyutlanmış, aristokrasiye ait bir evde, doğaüstüden arındırılmış bir eğitim alan genç Frankenstein, kimya ve anatomi konularında olağanüstü yeteneklidir. Birgün mezarlıkta, (ona göre mezarlık yalnızca cesetlerin atıldığı bir yerdir) insanların ölünce tüm güçlerini ve güzelliklerini yitirdiklerini, o mükemmel gövdelerin solucanlara yem olduğunu düşünür. (2) Bu düşünce açıkça Hristiyan (ve Yahudi ve Müslüman) mitosu ile çelişmektedir. Tek tanrılı dinlere göre, ölümle birlikte ruh, maddi evrenin ve gövdenin zincirlerinden kurtulur ve sonsuz hayatı yaşamaya başlar. Frankenstein,

daha da ileri giderek ölümü engellemeyi düşünür. Ölümün engellenmesi herhalde ruha karşı işlenebilecek en büyük suçtur: ruh, hapis hayatını sonsuza kadar sürdürmek zorundadır, tanrıya da asla kavuşamayacaktır.

Frankenstein, artık harekete geçmeye hazırdır. Birkaç cesetten aldığı parçaları birleştirip yeni bir canlı yaratacaktır. Yıllar süren çalışmaları sırasında, Frankenstein çok değişir, kendini işine öylesine kaptırır ki, gözü hiçbirşeyi görmez. Kendi de bu durumun farkındadır ve olan biten hiç hoşuna gitmez, ama yüce amacı için çalışmaya devam eder. (Bu dönemde, Frankenstein'ın ruhunu şeytanın ele geçirdiği ve yaratığı aslında şeytanın yaptığı öne sürülebilir, ancak Mary Shelley gerçeğin bu olduğunu gösterecek bir işaret vermez.) Frankenstein yüce amacını böyle açıklar: "Yeni bir tür, beni yaratıcısı ve kaynağı olarak kutsayacak; birçok mutlu ve mükemmel doğa, varlığını bana borçlu olacak." (2) Burada tanrıya saldırı doruk noktasına ulaşır çünkü eğer bir insan yaratmak tanrıyla eşit olmaksa, tanrının insanından daha iyi bir insan yaratmak tanrıdan üstün olmaktır; Frankenstein, yalnızca kendini tanrıya eş koşmuyor, O'nun yaptığından daha iyisini yapmaya çalışıyor.

Yazının burasında daha öncede değindiğim iki kavrama yeniden dönmek istiyorum: elektriğin simgesel anlamı ve ruh-beden ilişkisi. Onbeş yaş civarında, Frankenstein'ın başından kendisini çok etkileyen bir olay geçer: korkunç bir fırtınada evlerinin bahçesindeki yaşlı bir çınar ağacına yıldırım düşer ve ağaç paramparça olur. (3) Yıldırım, yani elektrik burada tanrının yıkıcı gücüdür. Batı dünyasındabu görüş oldukça yaygındır; Zeus, kızınca aşağıya yıldırımlar yağdırır. Frankenstein ise bu yıkıcı gücü kullanarak, hayatı yaratmaktadır. Burada tanrının yıkıcılığına karşı Frankenstein'in yaratıcılığı gibi ahlaki bir karşılaştırma olabileceği gibi, ateşin tanrılardan çalınması anlamında yaratma yeteneğinin elektrik formunda tanrıdan çalınması da (Frankenstein modern prometheus olduğu için) anlatılıyor olabilir.

Ruh problemine gelince, bir insanın tüm psişik faaliyetlerinin ruhunun bir ürünü olduğunu düşünürsek, Frankenstein'ın cesetleri birleştirerek yarattığı insanın ruhunun olup olmayacağı, olursa nasıl olacağı sorulabilir. Mary Shelley'in bu soruya yanıtı açık değildir, yaratık normal (hatta sevgi dolu) bir insan gibi davranır ama (büyük acılar çektiği için belki) Frankenstein'a karşı oldukça acımasızdır. Tanrının Frankenstein'ı cezalandırmak için canavara bir ruh gönderdiği ya da yeni bir gövdeyle birlikte yeni bir ruhun da yaratıldığı öne sürülebilir.

Frankenstein sonunda yaratığını canlandırır ama sonuç tam bir hayal kırıklığıdır. Güzel bir bütün oluşturması için seçilmiş mükemmel parçalar korkunç bir kolaj oluştururlar. (4) Yaratık çok çevik, çok güçlü ve çok zekidir ancak insanötesi çirkindir. Onu gören insanlar ya hemen oradan uzaklaşmaya ya da onu öldürmeye kalkarlar. Tanrının insanlarının arasında yalnız kalan yaratık, önce onlara yaklaşmaya çalışırsa da bunun bir hata olduğunu kısa zamanda anlar; insanlar onu asla kabul etmeyeceklerdir. Yaratık böylece Frankenstein'dan nefret etmeye başlar ve ona acı çektirmek için ailesini ve arkadaşlarını birer birer öldürür. Birara yaratık, Frankenstein'ı kendisine bir eş yapması için ikna ederse de, vicdan azabı duyan Frankenstein bu isteği yerine getirmekten son anda vazgeçer.

Hem Frankenstein hem de yaratık aslında iyi varlıklarken, çok büyük kötülüklere yol açarlar. İkisi arasındaki paralellikler oldukça belirgindir. Yaratık Frankenstein'ı öldürmekten kaçınır, o öldüğü zaman da intihar eder. Bunlardan yola çıkılarak, yaratığın ruhunun aslında yaratıcısının ruhunun bir yansıması olduğu, Frankenstein'ın da kendi hareketlerinin somutlaşmış hali tarafından mahvedildiği söylenebilir. Günümüz İngilizcesinde, kendi yaptıkları sonucunda mahvolan kişiye Frankenstein, yaptıklarına da Frankenstein canavarı denir. (1)

Yakın zamanlarda Frankenstein motifi, batı toplumunun bilimsel gelişmeden dolayı duyduğu korku ve hoşnutsuzluğun sonucu olarak defalarca kullanılmıştır. Mary Shelley'den ve hatta öncesinden bu yana tüm bu öyküler temelde batı toplumunun bilinçaltında yer etmiş olan "insanın bazı konuları kurcalaması tehlikeli ve yasaktır" önermesine dayanır. Batılı olmayanlar için Frankenstein motifi o kadar da korkutucu değildir. Örneğin Amerikan bilimkurgusunda çılgın bir bilimadamının deneyleri sonucunda ortaya çıkan süper-robotlar insanları yeryüzünden silerlerken, (Sovyet toplumunda yukarıdaki önerme geçerli olmadığı için) Sovyet bilimkurgusunda yaratıcısına karşı ayaklanan robotların yerine daha ileri model hatasız robotlar üretilir.

(1) Asimov, Isaac, Asimov on Science Fiction, The First Science Fiction Novel.
(2) Shelley, Mary, Frankenstein or the Modern Prometheus, Chapter 4
(3) Shelley, Mary, Frankenstein or the Modern Prometheus, Chapter 2
(4) Shelley, Mary, Frankenstein or the Modern Prometheus, Chapter 5

Atılgan'a Mektuplar

Sayın İlgililer,

23. 12. 1995 tarihli Sabah gazetesinde ATILGAN Bilimkurgu dergisinin yayınlandığını okudum. Fazla ayrıntılı bir haber olmamasına rağmen ilgimi çekti. Daha önce X-Bilinmeyen adlı bir dergi yayınlanmaktaydı. Bu sanırım Türkiye'de türünün tek örneğiydi ve uzun sürede bu alanda başka bir yayın olmadı.

ATILGAN'ın bu alandaki önemli bir boşluğu dolduracağı kanaatindeyim. Günümüz şartlarında böyle bir girişimde bulunduğunuz için izin verin sizleri kutlayayım. Ben de ATILGAN'ı okumak istiyorum, ama İstanbul'da bile sınırlı yerlere dağıtılacak olan dergiyi Erzincan'da bulmak imkansız.

Bana yardımcı olacağınıza inanarak adresimi veriyorum. Yeni yılınızı kutlarken, ATILGAN'ın uzun ömürlü olmasını diliyorum.

Saygılarımla
Cem AVCI, Erzincan.

❖ ❖ ❖

Sayın İlgililer,

Gazetede ATILGAN adıyla bir bilimkurgu dergisi çıkarmakta olduğunuzu okudum. Adresinizi ordan aldım. İstanbul dışında dağıtımının olmadığını bildirmektesiniz. Ben ve aile fertlerim böyle bir dergiyi tanımak istemekteyiz. Abone olma şartlarını ve özellikle bir sayısını edinmek istemekteyiz. Konu ile bilgilendirileceğimiz ümidi ile sağlık ve başarı dolu yıllar dilemekteyiz.

Doç. Dr. Hüseyin TURGUT, Denizli.

❖ ❖ ❖

Sayın İlgililer,

Bilim ve Ütopya dergisinden ATILGAN adlı yeni bir bilimkurgu dergisi çıkarmakta olduğunuzu sevinçle öğrendim. Uzunca bir süredir, bir çok dergide, kendi uzmanlık alanım olan çevre sorunları tüketicinin korunması gibi makalelerim yayınlanıyor. Yaklaşık olarak bir yıldan beridir de bilimkurgu öyküleri kaleme almaktayım. Yazdığım ilk öykü Ankara'da yayınlanan Edebiyat ve Eleştiri dergisinde yer aldı. Yine aynı dergide yayınlanmak üzere iki öyküm daha sıra bekliyor. Bu arada ben de yeni öyküler kaleme almış bulunuyorum.

Dergiye nasıl abone olabileceğim ve ne şekilde katkıda bulunabileceğime dair bir açıklama yaparsanız sevinirim. Yayın hayatınızda başarılar dilerim.

Sinan VARGI, Ankara.

❖ ❖ ❖

Sayın İlgililer,

Önce hem iflah olmaz bir bilimkurgusever olarak, hem de ODTÜ Bilimkurgu ve Fantazi Topluluğu 1995-1996 1. Dönem başkanı olarak ATILGAN'a emeği geçen tüm arkadaşları tebrik ederim. ODTÜ'de bizim de uzun zamandır yapmak istediğimiz bir dergi veya en azından bir fanzin çıkarmaktı. Ama ne yeterli kaynak bulabildik, ne de gerekli özveri ve sabrı gösterdik. Bilimkurgu alanında ülkemizde çok yetersiz çalışmalar yapılmış olması, yapılan iyi çabaların da geniş kitlelere ulaştırılamamış olması çok acı bir şey. Umarım ATILGAN ülkemize bilimkurguyu sevdirmekte daha uzun bir adım atar. Bizim topluluğumuzda bulunan bilimkurgu ve fantastik öyküler yazan arkadaşlar çalışmalarıyla derginize katkıda bulunmak istiyorlar. ATILGAN'ı Ankara'da özellikle üniversitemizde tanıtmak sizlerle işbirliği yapmak arzusundayız.

Sonuç olarak, biz ODTÜ'lü bilimkurguseverler dergiye elimizden gelen yardımı yapmaya hazırız. Gerek üniversiteler de afişle gerek İnternet aracılığı ile tanıtımını yapabiliriz. Bu konuda sizlerden haber bekliyoruz.

Emrah GÖKER, Ankara.

❖ ❖ ❖

Sayın İlgililer,

Cumhuriyet Gazetesinin Bilim ve Teknik ekinde yeni bir bilimkurgu dergisinin yayını ile ilgili bir haber okudum. Dağıtım sorunu nedeniyle yalnızca İstanbul'da ki bazı kitapçılara yapılabileceği belirtiliyordu. Bu nedenle sizlere yazıyorum. Milas'ta yaşıyorum ve yine Milas'ta yayınlanan "ÖNDER" gazetesinde çalışıyorum.

Bilimkurgu, özellikle siyasal - toplumsal içerikli bilimkurgu edebiyatının, daha geniş anlamıyla tüm ütopyaların ilgilendiğim ve keyif aldığım bir alan olduğunu sanırım belirtmeme gerek yok. Bu alanda yayınlanması planlanan derginin haberi beni hemen çekti. ATILGAN'ın elime düzenli olarak geçmesi için yapmam gereken nedir? Bir abonelik sistemi düşünüyorsanız bunun süresi, ederi vs... konusunda bilgilendirilmek istiyorum. Çalışmalarınızda başarılar dileğiyle.

Leyla EFENDİOĞLU, Milas / Muğla.

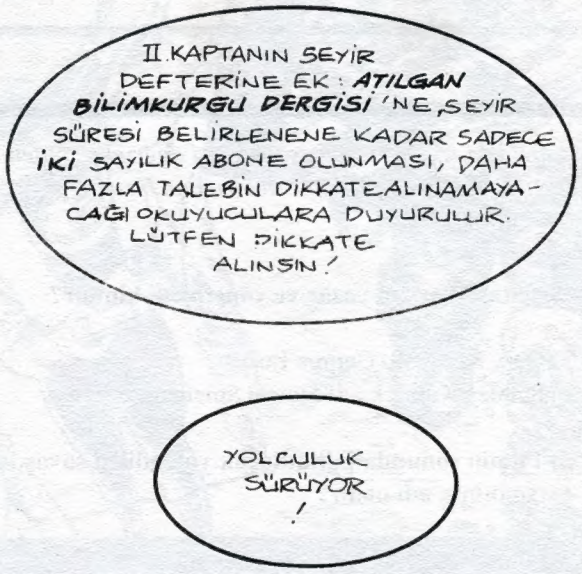

Sevgili Okurlar,

Yukarıdaki satırlara benzer yazılar içeren mektuplarınız bizleri çok sevindirdi. Ancak içlerinden bazılarını kısaltarak yayınlayabiliyoruz. Mektup gönderen tüm okurların adreslerine dergi gönderilmiş ve ayrıca mektup yazılmıştır. Genellikle ikişer sayılık abone olunması istiyoruz. Daha uzun süreli abonelik sistemini düşünmüyoruz. Bu konuda derginin Önsöz'ünde belirttiklerimiz geçerli.

Bu satırlar aracılığı ile kendi kentinizde bulunan arkadaşlara mesaj gönderebilir, onlarla tanışabilirsiniz. Sizlere ayrıca istediğiniz bilimkurgu kitapları ya da bilgileri konusunda da yardımcı olabiliriz. Yeter ki ilginizi esirgemeyin. Ayrıca çevrenizde bilimkurguyla tanışmak isteyenler varsa onlara da ATILGAN'dan söz edin. Başarıya ancak sizlerin ilgi ve desteği ile ulaşabileceğiz. Hepinize şimdiden çok teşekkürler.

ATILGAN

Star Wars Testi (Yıldız Savaşları)

Sezen Kaymak

Aşağıdaki seçeneklerden yalnız biri doğrudur, lütfen doğru bulduğunuz cevap kutularından birini işaretleyiniz.

1) Star Wars'ın yazar ve yönetmeni kimdir?

a) Gary Kurtz b) George Lucas
c) Stanley Kubrick d) Steven Spielberg

2) Filmin sonunda patlatılarak yok edilen savaş istasyonunun adı nedir?

a) Ölüm Gezegeni b) Savaş Yıldızı
c) Ölüm Yıldızı d) Savaş Uydusu

3) Star Wars filmi kaç yılı yapımıdır?

a) 1970 b) 1982 c) 1980 d) 1977

4) Millenium Falcon (Binyıl Şahini) nedir?

a) Han Solo'nun gemisi
b) Prenses Leia'ın escort gemisi
c) İmparatorluk destroyeri
d) Darth Vader'in Galaktik Kruvazörü

5) C-3PO (See-Threepio) kimdir?

a) General Tarkin'in Yaveri
b) Luke'un filo arkadaşı
c) Prenses Leia'nın protokol robotu
d) Alderaan'lı senatör

6) Star Wars kaç dalda oskar kazanmıştır?

a) 3 b) 5 c) 2 d) 4

7) Prenses Leia'nın doğduğu gezegen hangisidir?

a) Alderaan b) Tatooine
c) Dantooine d) Mos Eisley

8) Grand Moff Tarkin rolünde oynayan aktör kimdir?

a) Harrison Ford b) Alec Guinness
c) Antony Daniels d) Peter Cushing

9) Star Wars'ın müziğini kim yapmıştır?

a) Jerry Goldsmith b) Freddie Freiberger
c) John Williams d) Ennio Morricone

10) Jedi şövalyelerinin en önemli silahı nedir?

a) Işın Kılıcı b) Işın tabancası
c) Lazer tüfeği d) Foton tabancası

11) David Prowse Star Wars'ta hangi karakteri canlandırmıştı?

a) Obi-Wan-Kenobi b) Darth Vader
c) R2-D2 d) Chewbacca

12) Asilerin üssü hangi gezegende bulunmaktadır?

a) Tatooine b) Hoth
c) Alderaan d) Yavin

13) Star Wars'ın özel optik efektlerini kim yapmıştır?

a) John Stears b) Brian Johnson
c) Jim Rugg d) John Dykstra

14) Millenium Falcon'un yardımcı piloti kimdir?

a) Biggs b) Chewbacca
c) Wedge d) Han Solo

15) Star Wars'ın başrolünde (Luke Sky Walker) hangi aktör oynamıştır?

a) Alec Guinnes b) Harrison Ford
c) Mark Hamill d) Peter Cushing

Yukarıdaki sorulara yanıt verenler arasında çekilecek kurada 5 kişi birer bilimkurgu kitabı kazanacaktır.

Not: Geçen sayımızdaki Uzay Yolu testimize yeterli sayıda doğru cevap gelmediğinden süreyi gelecek sayıya kadar uzattık. Ayrıca Şubat 96 tarihli Focus dergisindeki Star Trek yazısından yararlanarak eksik bilgilerinizi tamamlayabilirsiniz.
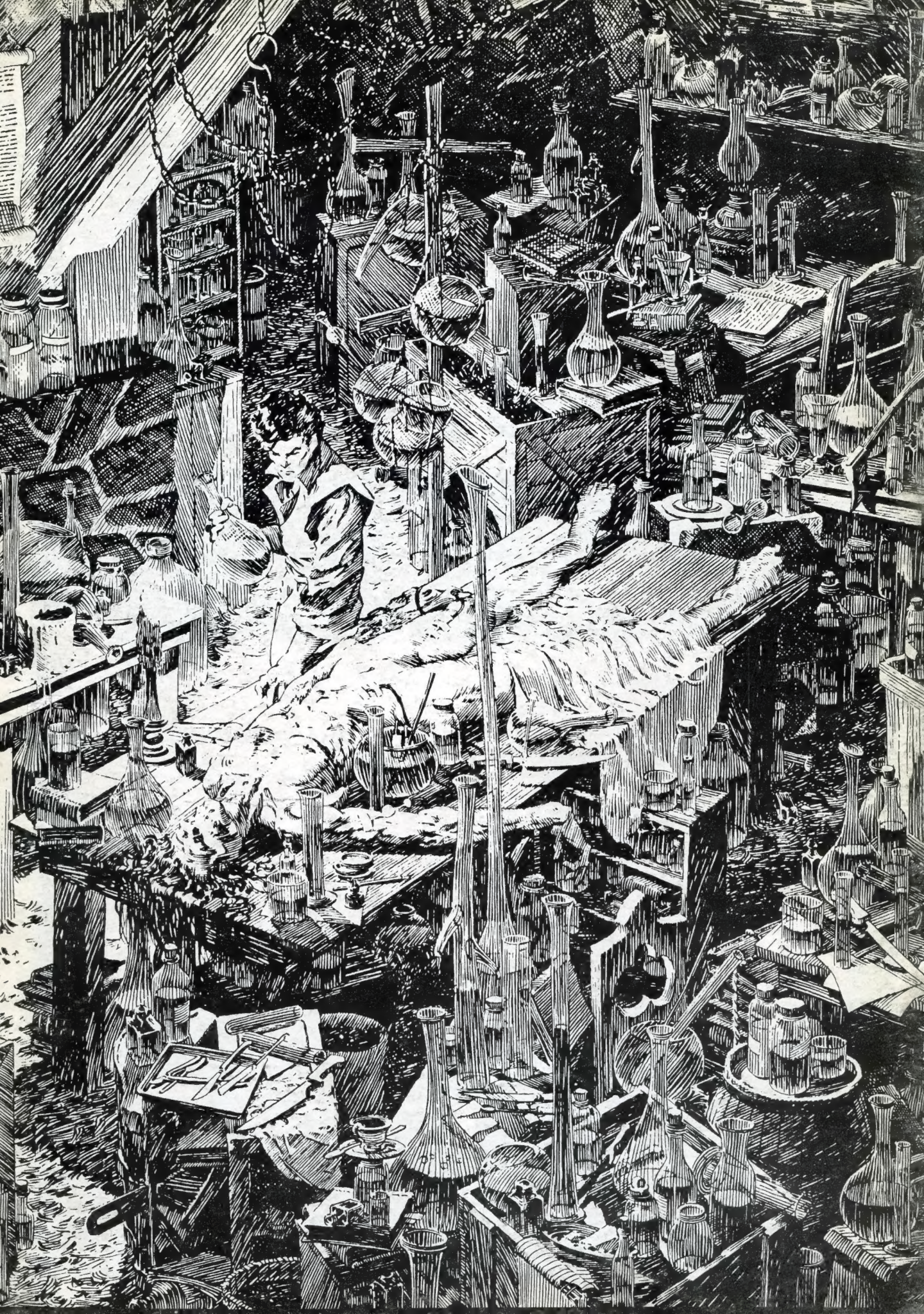
DARKWOOD SAKİNLERİ
ÇİZGİROMAN DERGİSİNİN
4. SAYISI ÇIKTI
KİTAPÇILARDAN
ALMAYI UNUTMAYIN!..